

Självständigt arbete på grundnivå

Independent degree project – first cycle

Socialt arbete

Social work

”Dölj din identitet och åk tillbaka”

En kvalitativ studie om asylsökande transpersoners upplevelser av asylprocessen i Sverige

Josefin Danielsson & Simon Andersson

Mittuniversitetet

MID SWEDEN UNIVERSITY

Campus Härnösand Universitetsbacken 1, SE-871 88. Campus Sundsvall Holmgatan 10, SE-851 70 Sundsvall.

Campus Östersund Kunskapens väg 8, SE-831 25 Östersund.

Phone: +46 (0)771 97 50 00, Fax: +46 (0)771 97 50 01.

MITTUNIVERSITETET

Avdelningen för Socialt arbete

Examinator: Masoud Kamali

Handledare: Emelie Miller, emelie.miller@miun.se

Författare: Josefin Danielsson, joda1501@student.miun.se

Simon Andersson, sian1500@student.miun.se

Utbildningsprogram: Socionomprogrammet, 210 hp

Huvudområde: Socialt arbete

Termin, år: VT, 2018

Sammanfattning

Transpersoner är en särskilt utsatt grupp i asylprocessen som ofta blir misstrodda och diskriminerade av myndigheter. De tvingas bevisa sin könsidentitet utifrån stereotypa uppfattningar om transpersoner. Upplevs de inte som trovärdiga nekade de asyl och utvisas. Syftet med denna studie är att med hjälp av intersektionalitet, queerteori och begreppet performativitet undersöka hur asylsökande transpersoner upplever bemötandet från Migrationsverket och huruvida deras rättigheter tas tillvara på. Resultatet bygger på semistrukturerade intervjuer som analyserats utifrån kvalitativ innehållsanalys. Av resultatet framgår att transpersoner möts av heteronormativa antaganden, inskränkthet och okunskap från Migrationsverket. Orsaker till flykt från ursprungslandet återskapas ofta i asylprocessen genom upplevelser av förtryck. Erfarenheter av transfobi och rasism i asylprocessen är vanliga och deltagarna lyfter tydliga brister hos Migrationsverket gällande förutsättningar för att uppnå krav som ställs på den asylsökande. Migrationsverket har otydliga riktlinjer, ger dubbla budskap i form av krav på tung bevisbörda och samtidigt uppmaningar att dölja könsidentiteten.

Nyckelord: *Transperson, asylsökande, Migrationsverket, könsidentitet, bevisbörda, identitetsdöljande, maktmissbruk, intersektionalitet, queerteori*

Förord

Vi vill först och främst tacka de personer som har delat med sig av sina upplevelser och erfarenheter av den svenska asylprocessen, det är tack vare er som studien har varit möjlig att genomföra. Vi vill även tacka de organisationer och personliga kontakter som har varit stöttande och hjälpsamma både före och under studiens gång.

Vi vill också tacka våra nära och kära för stöttning och tålamod samt varandra för ett fint samarbete i den här delade upplevelsen.

Ett sista tack till vår handledare Emelie Miller för ditt stöd, din tro på vår studie och dina kloka tips och råd. Det har varit oerhört betydelsefullt.

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Bakgrund	1
1.2 Relevans för socialt arbete	3
1.3 Syfte	3
1.4 Frågeställningar	3
1.5 Avgränsning	4
1.6 Centrala begrepp	4
2. Tidigare forskning	6
2.1 Levnadsvillkor och hälsa	6
2.2 Asylprocessen	6
2.3 Bevisbörda	7
2.4 Forskningsluckor	8
3. Teoretiska perspektiv	8
3.1 Intersektionalitet	8
3.2 Queerteori	9
3.2.1 <i>Performativitet</i>	9
4. Vetenskapsteoretisk positionering	10
4.1 Förförståelse	10
5. Metod	11
5.1 Metodval och ansats	11
5.2 Urval	11
5.3 Tillvägagångssätt för datainsamling	13
5.3.1 <i>Hantering av materialet</i>	13
5.4 Analysförfarande	13
5.5 Redovisning av litteratursökning	15
5.6 Kvalitetsbedömning	16
5.7 Etiska överväganden	17
6. Resultat och analys	19
6.1 Maktmissbruk, minnen och misstro	19
6.2 Undanhållandet av rättigheter	22
6.3 Bevisbördans motsägelser	27
7. Diskussion	30
7.1 Metoddiskussion	33
7.2 Förslag till vidare forskning	34
Referenser	36
Bilagor	

Bilaga 1: Informationsbrev

Bilaga 2: Samtyckesblankett

Bilaga 3: Intervjuguide

Bilaga 4: Guide for interviewing

1. Inledning

”Migrationsverket tar alla människor inom samma kriterier, de tar inte hänsyn till att du är en HBTQ-person och de bekymmer vi ställs inför. De tror bara att alla flyr från krig och tar inte hänsyn till andra aspekter. De förstår inte och vill blanda oss tillsammans med människor som är homofobiska, transfobiska och även rasistiska.” – Aman

Statens offentliga utredning (SOU 2017:92) redogör för svårigheterna i att som asylsökande transperson få sin identitet officiellt erkänd. Det är inte ovanligt att asylsökande transpersoner osynliggörs i det svenska rättssystemet vilket i sin tur kan medföra förödande konsekvenser för den asylsökandes fysiska och mentala hälsa, inklusive en förhöjd suicidrisk (Folkhälsomyndigheten, 2015). Enligt Statens offentliga utredning (SOU 2017:92) är levnadsvillkoren för asylsökande transpersoner i Sverige sämre än för övriga befolkningen. Utredningen visar också att det finns en stor kunskapsbrist gällande asylsökande transpersoners specifika utsatthet, särskilt inom Migrationsverket och Migrationsdomstolarna.

Under de senaste åren har det enligt United Nations of High Commissioner for Refugees[UNHCR] (u.å.a) skett en internationell migration som blivit alltmer komplex. Miljontals människor flyr undan krig och konflikter samtidigt som flera av världens länder mer eller mindre stängt sina gränser och skapat begränsande nationella lagstiftningar rörande asyl. Enligt Spijkerboer (2017) har många europeiska asylsystem ändrats och en konsekvens av detta har i Sverige varit den tillfälliga utlänningslagen (SFS 2016:752) som innebär att det blir svårare för asylsökande att få de åberopade skyddsskälerna beviljade.

1.1 Bakgrund

I 77 av världens länder är det olagligt att leva som homosexuell, bisexuell, trans- och queerpersion[hbtq], varav det i sju länder dessutom kan innebära dödsstraff (UNHCR, u.å.b). I många länder upprätthålls begränsningar i yttrandefriheten för hbtq-personer och i de ständigt föränderliga lagstiftningarna har det under det senaste decenniet förekommit skärpta lagar emot hbtq-personer (Regeringskansliet, 2016a). Även i länder där det inte är straffbart enligt lag är hbtq-personer, särskilt transpersoner, en utsatt grupp (Ou Jin Lee & Brotman, 2013) som riskerar att utsättas för våld, kränkningar och diskriminering av såväl stat som enskilda individer (Senthoran, 2017).

I Förenta Nationernas[FN] flyktingkonvention krävs att personer som söker asyl upplever välgrundad fruktan för förföljelse i hemlandet på grund av etnisk, nationell, religiös, politisk eller social tillhörighet (UNHCR, 1951). I den ursprungliga konventionen föreskrivs inget specifikt skyddsskäl baserat på förföljelse av personer med normavvikande könsidentitet utan de hänvisas istället till skyddsskäl på grund av social tillhörighet. Däremot adderades år 2012 ett tilläggsprotokoll till flyktingkonventionen som beskriver riktlinjer för internationellt skydd och flyktingstatus baserat på sexuell läggning och könsidentitet som nationella myndigheter bör ta hänsyn till i asylhandläggningen (UNHCR, 2012). I Sverige regleras transpersoners juridiska rättigheter i asylprocessen både genom internationell och nationell lagstiftning i form av flyktingkonventionen och Utlänningslagen (SFS 2005:716) som har varit under ständig utveckling gällande skyddsskäl kopplat till könsidentitet (Wimark & Hedlund, 2017). I Utlänningslagen innefattar de juridiska rättigheterna delvis att transpersoner som söker asyl inte ska behöva återvända till ett land där de inte öppet kan leva ut sin könsidentitet utan att riskera att bli straffade eller utsättas för brott mot mänskliga rättigheter (SFS 2005:716).

För att transpersoner ska kunna beviljas asyl i Sverige genomförs utredningar och bedömningar där Migrationsverket och Migrationsdomstolarna har det yttersta ansvaret. I asylprocessen rekommenderas att individuella bedömningar görs i enlighet med ett rättsligt ställningstagande, i fem olika steg, som innebär att den asylsökande ska göra sin tillhörighet av en samhällsgrupp sannolik. Därefter ska situationen i hemlandet för den aktuella gruppen utredas för att undersöka om den sökande har möjlighet att beviljas återopade skyddsskäl. Beaktning ska i besluten tas kring att information om dessa grupper är begränsade och att övergrepp i hemlandet inte med säkerhet rapporteras på grund av risk för ökad utsatthet (Migrationsverket, 2015a). Trots möjligheten för transpersoner att återropa skyddsskäl finns enligt Wimark och Hedlund (2017) fortfarande utmaningar i asylprocessen för både handläggare och asylsökande i form av avgörande och bevisning i tillhörandet av en viss samhällsgrupp. Bevisbördan ligger hos den enskilde och för personer som återropar skyddsskäl gällande könsidentitet blir bevisbördan väldigt personlig och privat, vilket kan skapa en problematik då de erfarit rädsla att ge uttryck för identiteten i sitt hemland (ibid.). Det är vanligt förekommande att asylsökande transpersoner får intima frågor och att de känner sig skyldiga att svara för att inte riskera att bli utvisade och bevisningen kränker ofta rätten till privatlivet (Akin, 2017; Lewis, 2014), som regleras i artikel 8 i European Convention on Human Rights[ECHR] (Council of Europe, 1950). Vår studie fokuserar på att synliggöra transpersoners erfarenheter av den svenska asylprocessen, ett område där det i nuläget råder stor kunskapsbrist.

1.2 Relevans för socialt arbete

Enligt the International Federation of Social Workers[IFSW], the International Association of Schools of Social Work[IASSW] och the International Council on Social Welfare[ICSW] (2012) är några av de globala målen för socialarbetare att förespråka social rättvisa och allas rätt till mänskliga rättigheter och mänsklig värdighet. Det understryks också hur socialarbetare har som uppgift att verka mot diskriminering baserat på exempelvis etnicitet och sexualitet. De globala målen vill sträva efter social jämlikhet och rättvisa för alla människor men det står inget specifikt om att socialarbetare har i uppgift att främja social rättvisa för transpersoner. Vi finner detta problematiskt då transpersoners existens och utsatthet inte tydligt synliggörs i globala riktlinjer för socialt arbete, trots att transpersoner enligt Statens offentliga utredning (SOU 2017:92) och Folkhälsomyndigheten (2015) är en utsatt grupp som behöver prioriteras inom socialt arbete. Akademikerförbundet SSR (2015) presenterar hur de globala målen kan brytas ned i särskilda teman som är framträdande i socialt arbete. I relation till vår studie kan de globala målen kopplas till temat *samhällsarbete* som huvudsakligen handlar om att socialarbetaren både i forskning och i det vardagliga arbetet ska respektera och acceptera mångfald. Normkritiska perspektiv är nödvändiga i socialt arbete eftersom socialt arbete är en profession som handlar om att förverkliga mänskliga rättigheter och social rättvisa för alla. Oavsett etnicitet, religionstillhörighet och kön behöver sådana perspektiv genomsyra det sociala arbetets alla arenor och nivåer – det vill säga på individ-, grupp- och samhällsnivå (Kamali & Jönsson, 2018). Det kan handla om att synliggöra olika former av strukturell diskriminering men även att ge möjligheten till personer i utsatthet att lyfta sina röster och tankar kring en viss social problematik (Akademikerförbundet SSS, 2015). Vi anser därför att det är av relevans för socialt arbete att synliggöra asylsökande transpersoners upplevelser av asylprocessen i Sverige då det bör inkluderas i såväl internationella som nationella riktlinjers strävan efter social rättvisa och social jämlikhet för alla.

1.3 Syfte

Syftet med studien är att få en djupare förståelse för asylsökande transpersoners upplevelser av asylprocessen i Sverige samt undersöka om, och i så fall på vilket sätt, de upplever att deras juridiska och mänskliga rättigheter tas tillvara på i asylprocessen.

1.4 Frågeställningar

- Hur upplever asylsökande transpersoner bemötandet från Migrationsverket under asylprocessen?

- Vilka upplevelser har asylsökande transpersoner kring tillvaratagandet av sina juridiska rättigheter i asylprocessen?
- På vilket sätt förväntas den asylsökande bevisa sin könsidentitet och situationen för transpersoner i ursprungslandet under asylprocessen?

1.5 Avgränsning

Studien är avgränsad till att undersöka asylsökande transpersoners upplevelser av asylprocessen i Sverige. Urvalet i sin tur är avgränsat till personer som själva identifierar sig som transpersoner och som någon gång har sökt asyl i Sverige genom att helt eller delvis åberopa skyddsskälet könsidentitet. Avgränsningen från hbtq-personer till transpersoner är, av den forskning vi funnit, baserad på det tomrum i svensk forskning gällande transpersoner som har sökt asyl i Sverige då forskningen där i princip är obefintlig. Asylprocessen syftar i studien på tidsperioden från den dag personen söker asyl till beslut om uppehållstillstånd fattas. En åldersavgränsning är gjord där deltagaren ska ha fyllt 18 år vid ansökan om asyl för att betraktas som vuxen.

1.6 Centrala begrepp

Nedan presenteras och förklaras de centrala begrepp som genomgående används i studien:

Asyl

En asylsökande person ansöker om tillfälligt skydd i ett annat land än det land personen tvingats fly från. Varje enskild stat bär ansvaret för att avgöra om den asylsökande har rätt till internationellt skydd eller inte (UNHCR, u.å.c).

Cisperson

Cis betyder på latin ”på samma sida”. En cisperson identifierar sig med det kön som hen blev tilldelad vid födseln (Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners och queeras rättigheter[RFSL], 2015).

Flykting

En person som får flyktingstatus genom att hen tvingas fly undan konflikter eller riskeras att utsättas för hot, våld eller förföljelse i sitt hemland. En flykting ska skyddas av internationella lagar och konventioner om hens liv och frihet riskeras att berövas vid återvändande till ursprungslandet (UNHCR, u.å.d).

Gate keeper

En person i en organisation som medlemmarna har förtroende för och som har möjligheten att styra vem som får tillgång till information eller inte (Cambridge Dictionary, 2018).

Könsidentitet

Könsidentitet innebär personens självupplevda kön vilket exempelvis kan vara man, kvinna, icke-binär eller intergender (RFSL, 2015).

Könsuttryck

Könsuttryck innebär hur en person ger uttryck för sitt kön genom kännetecknen som kläder, smink, kroppsspråk etc. (RFSL, 2015).

Migrationsverket

Migrationsverket är en statlig myndighet i Sverige som finns till för att behandla ansökningar om bosättning i Sverige, uppehållstillstånd och svenskt medborgarskap. Gällande ansökningar om uppehållstillstånd indelas de i tre huvudprocesser vilka är asyl, service och tillstånd. Om ansökan om uppehållstillstånd beviljas lämnas oftast ansvaret kring den ansökande över till kommun, landsting och arbetsförmedling för fortsatt arbete med integrationen i det svenska samhället (Migrationsverket, u.å).

Queer

Queer är ett mångfacetterat begrepp som kan ha olika innebörd. Ursprungligen grundar sig begreppet i ett ifrågasättande av normativa idéer om hur människor ska leva i sina relationer och hur de uttrycker sitt kön. Queer utifrån ett identitetsperspektiv kan dels betyda en längtan att inte behöva definiera sin sexuella läggning eller sin könsidentitet men att vara queer kan också beskriva en individs sexuella läggning eller könsidentitet (RFSL, 2015).

Transperson

En transperson identifierar sig inte alls eller bara delvis med det kön eller den könsidentitet hen har blivit tilldelad vid födseln. Begreppet *trans* betyder *överskridande* på latin och att vara transperson är som ett paraplybegrepp med tillhörande subgrupper som rör ens könsidentitet och könsuttryck. Begreppet trans har ingen koppling till sexuell läggning (RFSL, 2015).

2. Tidigare forskning

Nedan presenteras tidigare forskning rörande transpersoner och deras levnadsvillkor samt upplevelser från transpersoner i relation till asylprocessen. Stor del av den aktuella forskningen är genomförd i Kanada, Norge och Nederländerna, medan det i Sverige visats finnas luckor. Tidigare forskning presenteras uppdelad i fyra underrubriker; *levnadsvillkor och hälsa*, *asylprocessen*, *bevisbörda* samt *forskningsluckor*.

2.1 Levnadsvillkor och hälsa

Både i Sverige och i övriga världen är ohälsa och självmordstankar hos, och diskriminering, våld och kränkande behandling av, transpersoner vanligt förekommande. Anmärkningsvärt är att situationen ur en hälsoaspekt inte har förbättrats utan snarare försämrats under de senaste tio åren (Folkhälsomyndigheten, 2015; World Health Organization[WHO], u.å.). Transpersoner världen över upplever diskriminering och kränkningar inom alla livets områden som skola, arbete, myndigheter och sjukvård. Resultatet är ett lågt förtroende hos transpersoner när det kommer till samhällsinsatser då det finns uppenbara brister i samhällets förmåga att möta transpersoners behov. Det behövs vidare forskning och kunskapsunderlag kring främjandet av transpersoners levnadsvillkor (Lindroth, Zeluf, Mannheimer Nilunger & Deogan, 2017). Enligt Statens offentliga utredning (SOU 2017:92) upplever transpersoner i Sverige en social utsatthet; att de inte fullt ut kan leva ut sin könsidentitet och att de ofta kopplas ihop med sitt biologiska kön. Transpersoner har enligt utredningen sämre hälsa än den övriga befolkningen. Socialstyrelsen (2015) har tagit fram kunskapsunderlag för professionella inom olika verksamheter med syftet att öka kompetensen och främja lika förutsättningar för transpersoner att uppnå god hälsa, social delaktighet och ökad jämlikhet. Zeluf, Dhejne, Orre, Nilunger Mannheimer, Deogan, Højjer och Eknus Thorson (2016) menar att strategier för att minska diskriminering av transpersoner och öka förståelsen för transpersoners upplevelser i en hälsokontext kan förbättra den övergripande hälsan och livskvaliteten för transpersoner.

2.2 Asylprocessen

Möjligheten att söka asyl är en viktig skyddande rättighet för hbtq-personer som tvingas fly från förtryck världen över (Heller, 2009). Asylprocessen fungerar enligt Shuman och Bohmer (2014) som en övervakning för att få kunskap om den asylsökandes trovärdighet; det handlar om att identifiera och urskilja legitima anledningar att få asylstatus. För personer som söker skydd kopplat till könsidentitet är svårigheten i asylprocessen enligt myndigheterna att otillräcklig information ofta är anledningen till att den asylsökande riskerar bli nekad asylstatus

(ibid.). Transpersoner blir ofta inte trodda på i asylprocessen och måste bevisa sin könsidentitet för migrationsmyndigheten genom att vara på ett visst sätt eller klä sig så att det passar den stereotypa uppfattningen om transpersoner och övriga hbtq-personer (Senthorun, 2017; Munro, Travers, St. John, Klein, Hunter, Brennan & Brett, 2013). Asylprocessen upplevs för många som förtryckande där asylsökande beskriver erfarenheter av homofobi och rasism under asylprövningen (Munro et al. (2013). I Sverige kan liknande erfarenheter urskiljas även om forskningen är väldigt begränsad inom området. Enligt Statens offentliga utredning (SOU 2017:92) gäller problemen främst inom områden som asylboenden, informationstillgänglighet, kunskapsbrist hos Migrationsverket och trovärdighetsbedömningar angående bevisbörda.

2.3 Bevisbörda

Runtom i världen är det vanligt förekommande att handläggare inom socialt arbete och migrationsmyndigheter intar cisnormativa antaganden kring personer som söker asyl vilket innebär att det finns en generell bild av att alla människor identifierar sig som man eller kvinna (Ou Jin Lee & Brotman, 2013; Heller, 2009). Cisnormativa antaganden riskerar också att utifrån ett homogent tankesätt stereotypisera transpersoner som söker asyl kopplat till könsidentitet, etnicitet och i viss mån sexualitet (Murray, 2014). Stereotypa antaganden kring vad och hur en asylsökande transperson är samt hur och om dennes könsidentitet är genuin eller inte baseras med andra ord oftast på de krav som handläggare har grundat på fördomar och normativa antaganden kring transpersoner (Akin, 2016; Spijkerboer, 2017; Lewis, 2014).

Gällande bevisbördan är det viktigt att notera att begrepp som *queer* och *trans* i vissa fall är främmande för den asylsökande (Ou Jin Lee & Brotman, 2013). Asylhandläggare förväntar sig ofta ett visst språkbruk när den asylsökande ska beskriva och bevisa sin könsidentitet, medan asylsökande inte alltid kan sätta fingret på vilka termer som beskriver hens könsidentitet. Detta grundar sig oftast i att den asylsökandes relation till begreppen *queer* eller *trans* sällan ligger i linje med den västerländska innebörden av begreppet (Murray, 2014). Det kan då uppstå en kollision mellan den asylsökandes och myndighetens syn på hur könsidentitet ska bevisas då de är komplexa och i många fall tabubelagda begrepp i de länder där den asylsökande kommer från (Ou Jin Lee & Brotman, 2013). Det finns en risk att den asylsökandes trovärdighet minskar om hen inte rent språkligt matchar handläggarens förväntningar kring bevisbördan. Handläggare har i vissa fall även uppmuntrat de asylsökande att inte vara öppna fullt ut med sin könsidentitet som en motivering till att senare inte bifalla asylansökan (Murray, 2014). Detta kan likställas med uttrycket ”playing the game” som innebär att den asylsökande ska gömma

en del av sin identitet (Spijkerboer, 2017) vilket bryter mot artikel 3 om förbud mot tortyr i ECHR (Council of Europe, 1950).

2.4 Forskningsluckor

Utifrån tidigare forskning kring transpersoners upplevelser av asylprocessen är det tydligt att det finns en brist på forskning utifrån en svensk kontext. I Statens offentliga utredning (SOU 2017:92) redogörs för asylsökande transpersoners upplevelser av asylprocessen i relation till asylboenden, bemötande från Migrationsverket och tolkförmedling etc. Utredningen synliggör att det finns en kunskapsbrist hos myndigheter, däribland Migrationsverket, kring asylsökande transpersoners specifika utsatthet. Den främsta kunskapsbristen ligger i förståelsen för olika hbtq-begrepp som i vissa fall skapar förvirring hos den asylsökande då handläggare utgår från heteronormativa antaganden kring könsidentitet. Det i sin tur kan orsaka konsekvenser i bevisbörda och beslutsunderlag.

3. Teoretiska perspektiv

Teoretiska perspektiv är nödvändiga inom forskning för att få ökad kunskap och förståelse kring ett visst fenomen. Perspektiven fungerar som en teoretisk ram som hjälper oss att tolka, förstå och beskriva det empiriska materialet utifrån en kontext (Creswell, 2008). Teoretiska perspektiv som känns relevanta för vår studie och som vi utgått från är det intersektionella perspektivet, queerteoretiskt perspektiv samt begreppet performativitet som är en utvecklad gren ur queerteorin.

3.1 Intersektionalitet

Intersektionalitet handlar enligt Mattsson (2015) om att belysa och analysera hur diverse maktstrukturer samverkar och påverkar varandra. Centrala aspekter i en intersektionell analys är kön, sexualitet, etnicitet och klass. Mattsson (2015) redogör för hur såväl kön som etnicitet i stor utsträckning är en social konstruktion och något som kan skifta i uttryck baserat på social, historisk och kulturell kontext. Molina (2016) poängterar hur ett användande av det intersektionella perspektivet kräver att forskaren redan inledningsvis har förmågan att skapa frågeställningar, strukturera och analysera förväntade resultat baserat på ett integrerande tankemönster. I vår studie där variabler som könsidentitet, etnicitet och i vissa fall sexualitet kan komma att samverka med varandra utmanar det intersektionella perspektivet forskaren i att kritiskt analysera maktrelationer och söka förstå hur dessa reproduceras beroende på specifik kontext. Det intersektionella perspektivet kan enligt Molina (2016) skildras på två olika sätt.

Den ena inriktningen fokuserar på de system som formar maktordningar som sexism och rasism. Den andra inriktningen av det intersektionella perspektivet vill istället förklara och förstå identiteter och innebörden av att som individ inkluderas av flera kategorier samtidigt (ibid.).

3.2 Queerteori

Queerteori försöker förklara och förstå sociala konstruktioner av kön och könsidentitet (Manalansan, 2013) och tillför kritiska perspektiv på könsidentitet och sexualitet samt ifrågasätter heterosexualiteten som norm (Ambjörnsson, 2006; Mattsson, 2015). Queerperspektivet medför en kritisk hållning till normativa föreställningar vilket gör det möjligt att problematisera och diskutera synen på sexualitet och könsidentitet samt hur föreställningar och normer reproduceras. Queerteorin vill förutom att granska ”normaliteten”, normativa antaganden och maktförhållanden kopplade till kön och sexualitet, även lyfta queera erfarenheter och liv inklusive upplevda förtryck (Creswell, 2013). Ambjörnsson (2006) poängterar att genom att okritiskt köpa olika antaganden om människor utifrån en syn på vad normalitet är, så bidrar det till en del av en maktprocess där människor tilldelas socialt konstruerade egenskaper; ett medskapande av stereotyper som människor reduceras till. För att vidare förstå normalitetens innebörd betonar queerteorin att det upplevda normala alltid står i relation till det avvikande och den utpekade motsatsen. Det som står utanför den heterosexuella matrisen, normaliteten, bestäms som det särpräglade och det problematiska. Det exemplifieras i hur transpersoner som känner en könsdysfori och upplever sig vara födda i fel kropp tampas med det karaktäristiska normativa kroppsliga. En människa som känner könsdysfori kan erfara förvirring eller rädsla, endast på grund av att hens biologiska kön inte överensstämmer med det sociala beteendet (ibid.).

3.2.1 Performativitet

För att få ytterligare förståelse för vad normalitet är och vad heteronormativa föreställningar gör med människor belyser Ambjörnsson (2006) begreppet performativitet. Det är ett begrepp som kan förstås genom att granska hur språkanvändande i kombination med psykologiska och sociala processer är med och formar diverse antaganden om sexualiteter och könsidentiteter, inklusive hur människor normativt bör vara eller se ut baserat på sitt biologiska kön. En performativ handling kan också vara om en individ upprepade gånger blir tilltalad ett kön eller kategoriserad utifrån stereotypa föreställningar gällande sin könsidentitet. Det queerteoretiska perspektivet förhåller sig kritisk till heteronormativa och performativa antaganden om att

könsidentiteter är autentiska och enbart skapade ur genetik. Vikten läggs istället på att identiteter kan förstås som flytande och föränderliga (ibid.). Butler (1993) söker ytterligare förklara och förstå kön utifrån performativitet, exempelvis hur strukturellt maktutövande påverkar antaganden om kön som statiskt och binärt. Performativiteten begränsar möjligheterna till utvecklandet av könsidentiteter som avviker från det binära och normativa vilket i sig bidrar till att osynliggöra transpersoner och personer som upplever sig vara födda i fel kropp (ibid.).

Det intersektionella perspektivet och queerteorin tillsammans med förlängningen performativitet lämpar sig väl för vår studie där syftet delvis är att få förståelse för hur asylsökande transpersoner upplever bemötandet från Migrationsverket kopplat till individens könsidentitet och etnicitet. Det kan vara till hjälp för att tolka den insamlade empirin och den komplexitet som kan uppstå i mötet mellan asylsökande transpersoner och Migrationsverket.

4. Vetenskapsteoretisk positionering

Studiens vetenskapliga positionering är hermeneutisk, vilket enligt Widerberg (2011) är en tolkningslära där det är viktigt att tydligt klargöra vilken förförståelse och förväntning forskaren har med sig in i forskningsprocessen. Thurén (2007) menar att det hermeneutiska kunskapsintresset också handlar om att förstå andra människor och deras levnadsvillkor och att det påverkas av andra faktorer som är viktigt att vara medveten om, exempelvis tolkarens värderingar och kontext. Ödman (2017) lyfter fram språkets roll ur en hermeneutisk synvinkel där språkanvändning inte enbart består av tecken och ljudkombinationer utan har en större existentiell betydelse. Det innebär att en forskare med hermeneutik som vetenskapsteoretisk positionering i tolkandet av det som framställs i litteratur och i empiriska material ska ha en öppenhet för något större än det intellektuella (ibid.). Den hermeneutiska positioneringen kan i vår studie hjälpa oss att vidga vår syn kring det som framkommer i intervjuerna samt bryta ned vår förförståelse i hopp om att tolka och förstå empirin som något mer än bara ord och intellektuell kunskap.

4.1 Förförståelse

I en kvalitativ studie försöker forskaren oftast skaffa sig kunskap baserat på konstruktivistiska perspektiv och viljan att skapa en djupare förståelse för individuella erfarenheter kring ett socialt problem eller fenomen (Creswell, 2013). Som forskare med kvalitativ inriktning har du ett mer eller mindre tydligt förhållande till det du studerar och det finns oftast en ambition att sträva efter en förändring för en viss grupp av människor (Bell, 2014). Detta medför vissa

svårigheter i att göra studien objektiv då förförståelsen kring ett visst socialt problem till olika grad genomsyrar studien. Vår förförståelse om transpersoner är att det finns svårigheter med att få sin könsidentitet bekräftad och respekterad eftersom det biologiska och juridiska könet oftast väger tyngre än den egna definitionen av könsidentitet när det gäller myndigheter och allmänheten. I relation till asylprocessen är vår bild att det krävs mer av transpersoner än andra asylsökande i utlämnandet av sina personliga berättelser för att handläggare har otillräckliga kunskaper. Det positiva som förförståelsen kan bidra med är vår vilja att synliggöra asylsökande transpersoners existens. Samtidigt är vi medvetna om att resultaten kan påverkas av vår subjektiva inställning till problematiken.

5. Metod

I det här avsnittet kommer vi presentera val av design för studien, studiens målgrupp, urvalsprocess samt tillvägagångssätt för insamling och analysförfarandet av data. Vi kommer även redovisa vår litteratursökning, lyfta etiska överväganden samt kvalitetsbedömning av studiens genomförande.

5.1 Metodval och ansats

Eftersom det huvudsakliga syftet för studien är att lyfta transpersoners upplevelser av asylprocessen är en kvalitativ ansats med ett induktivt arbetssätt det tillvägagångssätt som framstått som mest lämpligt för studien. Kvale och Brinkmann (2014) menar att kvalitativ forskning ger förutsättningar för en djupare förståelse för det problem och de frågor som avses undersökas. Ett induktivt arbetssätt innebär att genom iakttagelser och insamlad data försöka komma fram till någon form av förklaring av olika fenomen (ibid.).

5.2 Urval

Den målgrupp som avsågs undersökas i studien var transpersoner som någon gång ansökt om asyl i Sverige. För att urvalet av deltagare skulle passa syftet och forskningsfrågorna formulerades fyra kriterier som skulle vara uppfyllda hos samtliga deltagare:

- Se sig själv som transperson.
- Sökt asyl i Sverige för förföljelse i ursprungslandet helt eller delvis kopplat till könsidentitet.
- Vara bekväm i att uttrycka sig på svenska eller engelska.
- Vara minst 18 år.

Urvalet för att genomföra studien skedde utifrån ett målinriktat urval vilket enligt Bryman (2018) innebär att välja ut individer som har en direkt koppling till syftet och forskningsfrågorna. För att nå potentiella deltagare togs kontakt med RFSL Newcomers alla lokalgrupper i landet samt respektive samordnare där målgruppen för studien fanns representerad samt fyra mindre organisationer, två med fokus på transpersoner och två med fokus på asylsökande hbtq-personer. Det har under urvalsprocessen varit stora svårigheter att nå ut till målgruppen via organisationerna på grund av *gate keepers* vilket resulterade i att vi också använde oss av personliga kontakter i hopp om att hitta deltagare till studien. Under urvalsprocessen kom vi i kontakt med fyra asylsökande personer som identifierade sig som homosexuella eller bisexuella. Mötet fungerade som en pilotintervju och liknade mer en fokusgrupp med ostrukturerade frågor där personerna fritt delade med sig av sina erfarenheter. Samtalet ledde till ökade kunskaper om asylprocessen ur ett hbtq-perspektiv som fanns med i bakgrunden inför kommande intervjuer med asylsökande transpersoner. I kontakt med organisationerna och personligt nätverk bifogades informationsbrevet (se bilaga 1) om studien. Processen mynnade ut i kontakt med sex personer som var intresserade att delta i studien varav två personer inte uppfyllde studiens urvalskriterier; ena av etiska skäl som vidare diskuteras under etiska överväganden, den andra på grund av juridiska skäl där personen kom från ett annat EU-land. En tredje visade intresse och tackade ja till deltagande i studien men ändrade sig sedan i slutet av studieprocessen på grund av personliga skäl vilket diskuteras vidare i metoddiskussionen. Urvalet mynnade slutligen ut i tre personer där samtliga uppfyllde studiens urvalskriterier. Alla hade åberopat skyddsskälet könsidentitet i ansökan om asyl i Sverige och en av deltagarna uttryckte även att krig i ursprungslandet var en bidragande orsak. Två identifierade sig som transkvinnor och en som transman i åldrarna 27- 32 och var bosatta i olika städer i Sverige. Intervjupersonernas ursprungsländer var Syrien, Malaysia och Pakistan och de befann sig i olika stadier i asylprocessen varav en hade avslutat processen. För att få förståelse för intervjupersonernas orsaker till att söka asyl i Sverige har vi valt att redogöra kort för situationen för transpersoner i ursprungsländerna. Enligt Regeringen (2016b) kan transpersoner i Malaysia dömas till böter eller fängelse för ”oanständigt beteende” eller ”antastande med omoraliskt syfte”. I Pakistan utsätts transpersoner enligt Regeringen (2016c) för regelmässig diskriminering vilket ofta orsakar att transpersoner döljer sin identitet och i Syrien redogör Regeringen (2016d) för hur transpersoner riskerar att gripas och av statliga myndigheter likställas med en skam för mänskligheten.

5.3 Tillvägagångssätt för datainsamling

Enligt Meeuwisse, Svärd, Eliasson-Lappalainen och Jacobsson (2008) är definitionen av kvalitativa metoder insamlade av människors egna ord eller beteenden som observerats. För att få fram deltagarnas personliga upplevelser i studien genomfördes datainsamlingen via semistrukturerade intervjuer vilket innebär att frågorna som ställdes var övergripande, det ledde till ett mer naturligt samtal och lämnade utrymme för deltagarens egna upplevelser. För att få svar på våra frågeställningar skapades inför intervjuerna en intervjuguide (bilaga 3) som även översattes till engelska (bilaga 4). Intervjuguiden är enligt Kvale och Brinkmann (2014) ett manus som hjälper intervjuaren till en form av struktur i förloppet av intervjun men där det är viktigt att vara lyhörd inför den intervjuade och följa upp nya riktningar som kan uppkomma. Frågeställningarna i studien bröts ned i mer detaljerade frågor som ändå var öppna och gav utrymme för deltagarna att ge sin bild av sina upplevelser och erfarenheter av asylprocessen. Två av intervjuerna genomfördes på engelska där båda författarna medverkade medan en intervju hölls på svenska av ena författaren. Alla intervjuer genomfördes via videosamtal, dels på grund av geografiska skäl och dels på grund av önskemål från två deltagare. Intervjuerna varade mellan 30-70 minuter och transkriberades i direkt anslutning för att minimera risken att känslan i intervjuerna skulle försvinna och endast fokusera på det intellektuella och verbala.

5.3.1 Hantering av materialet

Krippendorff (2013) beskriver hur ett inspelat intervjumaterial förhindrar att innebörden i deltagarnas berättelser förlorar sin äkthet. Studiens deltagare gav sitt medgivande till att intervjuerna spelades in och inspelningarna gjordes både med en diktafon samt en inspelningsapplikation i mobiltelefonen för att säkerställa materialet vid eventuell uppkomst av tekniska fel. I och med att intervjuerna genomfördes via videosamtal fanns det en risk att ljudupptagningarna inte fångade upp det som sades men upptagningarna skedde utan anmärkning. Inspelningsarna överfördes till lösenordskyddade mappar och raderades därefter från diktafon och mobiltelefon.

5.4 Analysförfarande

Det insamlade materialet i studien har analyserats och bearbetats via tillämpning av kvalitativ innehållsanalys vilket enligt Bryman (2018) är att bakomliggande teman eller kategorier kan sökas fram ur det insamlade materialets innehåll. I en kvalitativ innehållsanalysprocess söker forskaren att reducera det ofta omfattande materialet till en mer hanterlig mängd kunskap genom att plocka ut fraser som ligger till grund för valda kategorier och teman. Fraserna kan

analyseras på två olika abstraktionsnivåer, det *manifesta* och det *latenta*. Det manifesta innebär utläsandet av det som direkt uttrycks medan det latenta innebär att forskaren uppmärksammar det underliggande som indirekt sägs och gör en tolkning av innebörden. Förfarandet kan genomföras på olika sätt (Schreier, 2014; Graneheim & Lundman, 2004). Utifrån ovanstående har det transkriberade materialet lästs igenom flertalet gånger för att skapa en helhetsbild av respektive intervju samt kunna fånga det viktigaste som kan besvara studiens syfte och frågeställningar. Vidare i processen har meningsbärande enheter valts ut som i sin tur kondenserats. De kondenserade meningarna kodades in i kategorier baserat på studiens frågeställningar, följt av underkategorier som slutligen skapade tre teman; *maktmissbruk, minnen och misstro, undanhållandet av rättigheter* och *bevisbördans motsägelser*. De presenteras i tabellen nedan:

Kondenserade meningar	Kategorier	Underkategorier	Teman
Jag har ingen makt.	Bemötande	Makt	Maktmissbruk, minnen och misstro
Det kändes som att de inte ville prata.		Brist på intresse	
Asylprocessen skapar irritation, ångest och depression.		Känslor	
Intervjun var väldigt känslös för jag blev påmind om mitt förflutna.		Respekt	
Jag kontaktade Migrationsverket att boendet inte är en säker plats men ingen kom dit eller lyssnade på mig.			
Handläggaren tittade inte på mig utan ställde bara frågor till mig samtidigt som han skrev på tangentbordet.		Kunskapsbrist	
Migrationsverket saknar basala kunskaper om hur de ska kunna hjälpa oss.		Väntetid	
Migrationsverket förstår inte vad som skulle kunna hända om vi stannade kvar.			
Väntetiden är väldigt smärtsam.			
Väntetiden gällande mitt besked är den mest skrämmande tiden.		Rättigheter	
När jag ville berätta min historia så fick jag ingen tolk.	Asylboende		
Jag har sagt till honom att jag är trans men han ville placera mig i ett rum med killar.	Hälsa		
På boendet blev jag hånad, mobbad och trakasserad.			
Migrationsverket missledde mig, de sa att det inte är möjligt att starta omvandlingen igen här.	Information		
Jag hade hälsoproblem på grund av hormonerna men fick ingen hjälp.	Skyddsnet		
Migrationsverket har inte tid att ge information om våra rättigheter.			
Migrationsverket borde tillhandahålla ett aktivt stödsystem för hbtq-personer.			

Det är enbart organisationerna som kämpar för våra rättigheter.			
Vad är det för mening att lämna faran i sitt land när du inte kan vara säker i Sverige?		Säkerhet	
Jag fick berätta framför alla fast jag bad om eget rum.		Individuell bedömning	
Migrationsverket borde ta hänsyn till hbtq-personer och jobba med ansökningarna på ett individuellt sätt.			
När det gäller min identitet var jag tvungen att bevisa den med hjälp av bilder.	Bevisbörda	Personlig situation	Bevisbördans motsägelser
De observerar mig hela tiden i Sverige för att se om jag verkligen är den jag säger att jag är.			
Migrationsverket frågade om jag gick till polisen i mitt hemland för att söka skydd, men det är ju kriminaliserat och polisen där är korrupt.		Landets situation	
Det var jag som var tvungen att bevisa situationen i mitt land.			
När du kommer hit måste du dölja din identitet och känner en fruktansvärd rädsla om människor får reda på vem du är.		”Playing the game”	
Det går inte att dölja när du är transperson då könsidentiteten är synlig.			

5.5 Redovisning av litteratursökning

För att få kunskap kring ämnet för studien behövde vi få fram relevant forskning och litteratur. Den litteratur vi har utgått från i studien har vi främst fått fram genom sökningar i databasportalen ProQuest Social Sciences. Vi valde under sökningarnas gång att avgränsa oss till databasen Sociological Abstracts då vi upptäckte att den mest relevanta forskningen relaterat till vår studie fanns publicerad där. All forskning är vetenskapligt granskad och godkänd via databasen Ulrichs Web. För att litteraturen skulle passa vårt syfte använde vi sökord som omfattade alla aspekter av ämnet för att sedan sälla ut det som var av relevans kopplat till transpersoner. Genom att använda oss av synonymer till våra sökord breddades sökningen. Viktiga ord som vi ansåg behövde finnas med i vår sökning var: *asylum*, *migration*, *asylum seekers*, *lgbt/lgbt*, *transgender*, *queer* och *sexuality* och kombinerade dessa i olika söksträngar för att nå en så stor bredd på den existerande forskningen som möjligt. Exempel på söksträngar:

Löpnummer	Datum	Databaser	Söksträng	Antal träffar
1	2018-02-14	Sociological Abstracts	(asyl* OR migra*) AND (lgbt OR queer) AND swed* (peer reviewed)	1799
2	2018-02-14	Sociological Abstracts	(asyl* OR migra*) AND MAINSUBJECT.EXACT(“sexuality”) (peer reviewed)	543

3	2018-02-14	Sociological Abstracts	(asyl* OR migra*) AND MAINSUBJECT.EXACT("sexuality") OR (lgbti* OR queer) (peer reviewed)	1758
4	2018-04-13	Sociological Abstracts	(asyl* OR migra*) AND transgender* (peer reviewed)	900
5	2018-04-15	Sociological Abstracts	(asyl* OR migra*) AND transgender* AND swed* (peer reviewed)	66

Av resultatet utgick vi först från artiklarnas titlar där vi valde de mest relevanta för studiens syfte. Av de utvalda artiklarna lästes tillhörande abstracts där vi fann att många fokuserade antingen på hbtq-personer i asylprocessen eller transpersoner generellt. Genomgående under sökningarna fann vi ett extremt tomrum avseende forskning kring transpersoner och asyl kopplat till Sverige. Av den slutliga sökningen som inkluderade "swed*" innehöll i stort sett även den sökningen endast forskning utanför Sverige.

5.6 Kvalitetsbedömning

Användandet av begreppen validitet och reliabilitet är enligt Bryman (2018) viktigt inom kvantitativ forskning gällande en undersöknings kvalitet. Reliabilitet innebär att ett undersökningsresultat ska bli samma om undersökningen genomförs på nytt, validitet handlar om att det som verkligen avses mätas är det som också mäts i en undersökning. Inom kvalitativ forskning diskuteras det dock ofta om begreppen är relevanta då det inte rör sig om mätningar. Då syftet i denna studie var att undersöka personliga erfarenheter ansågs inte begreppen reliabilitet och validitet relevanta men däremot vikten av tillförlitlighet som består av fyra delkriterier; *trovärdighet*, *överförbarhet*, *pålitlighet* och *konformitet* (Bryman, 2018) som istället tillämpas i studien:

Trovärdighet kan liknas med intern validitet och innebär att det kan finnas olika beskrivningar av en social verklighet vilket gör att trovärdigheten i en forskares beskrivning avgör hur undersökningen bedöms i andra människors ögon. Ett trovärdigt resultat kan innebära användande av respondentvalidering som innebär att deltagarna bekräftar att empirin har uppfattats korrekt av forskaren (Bryman, 2018). På grund av tidsbrist kunde ingen respondentvalidering utföras, istället bekräftades kontinuerligt under intervjuerna vad deltagarna förmedlade för att de senare ska känna igen sig i studiens porträttering av deras berättelser vilket påverkar studiens trovärdighet positivt.

Inom kvalitativ forskning ämnas oftast en liten grupp undersökas som delar vissa egenskaper eller upplevelser, det ger unika berättelser av en viss kontext och ger täta och fylliga redogörelser som avgör studiens överförbarhet, tillika extern validitet, men kan vara svårt att uppnå på grund av ett begränsat urval (Bryman, 2018). I studien var syftet att få en djupare förståelse för deltagarnas upplevelser och erfarenheter. Deltagarna besvarade frågorna genom fylliga informationsrika berättelser men eftersom deltagarantalet var lågt kunde studien inte uppnå överförbarhet. Dock överensstämde resultatet med det som framgår i Statens offentliga utredning (SOU 2017:92) samt i tidigare forskning vilket kan anses påverka möjligheten till ökad överförbarhet.

Pålitlighet kan ses som en motsvarighet till reliabilitet och är av betydelse i att fullständigt redogöra för alla steg i forskningsprocessen (Bryman, 2018). Det har i den här studien eftersträvats genom att tydligt beskriva tillvägagångssätt och vilka val som gjorts i urval, datainsamlingsmetod och analysförfarandet.

Konformitet innebär att forskaren ska styrka att denne inte medvetet agerat utifrån personliga värderingar som påverkat utförandet och resultatet i undersökningen (Bryman, 2018). I studien har författarnas förförståelse framförts och under avsnittet analysförfarande redovisas hur materialet har tolkats. Resultatet av studien har sin grund i intervjupersonernas utsagor och övrig information i studien förankras i forskning och teorier.

5.7 Etiska överväganden

Det är viktigt att reflektera över forskningens nytta samt risker; utsatta gruppers rätt att bli beforskade, forskares skyldigheter att genomföra forskning för att skapa bättre förutsättningar och förståelse men också de risker som finns med att komma nära människors verklighet och utsatthet (Andersson & Swärd, 2008). Etiska överväganden som måste göras enligt Vetenskapsrådet (2017) och som ställs mot varandra är *forskarkravet* och *individskyddskravet*. Forskarkravet innebär att det finns en skyldighet gentemot det allmänna att utföra forskning som kan hjälpa utsatta grupper och avhjälpa sociala problem och missförhållanden. Individskyddskravet innebär att skydda deltagarna från skada och delas in i fyra huvudkrav som måste följa med hela forskningsprocessen. *Informationskravet* gäller deltagares rätt till information om studiens syfte, att deras rättigheter tydligt framgår och att deras deltagande är helt valfritt och kan avslutas när som helst. *Samtyckeskravet* innebär att forskaren inhämtar

samtycke från samtliga deltagare som innefattar deltagarnas rätt att själva bestämma över sin medverkan utan exempelvis påtryckningar. *Konfidentialitetskravet* innebär en förpliktelse att uppgifter om deltagarna inte får spridas och de ska förvaras i säkerhet utan tillträde för obehöriga. Uppgifter ska avidentifieras så att ingen utomstående kan förstå eller avläsa vem som lämnat uppgifterna. *Nyttjandekravet* handlar om att den insamlade informationen endast får användas i forskningsändamål (ibid.).

I studien har vi tagit hänsyn till *informationskravet* genom att deltagarna vid första kontakten fick ta del av det upprättade informationsbrevet (bilaga 1) gällande studien. Innan intervjuerna gav vi även muntlig information om studien, hur intervjun skulle gå till, att de själva fick välja om de ville passa på någon fråga, att de när som helst kunde avbryta deltagandet utan vidare förklaring samt att de fick godkänna att intervjuerna spelades in. Inför studien upprättades en samtyckesblankett (bilaga 2) vilket inte användes i studien då intervjuerna genomfördes via videosamtal. Deltagarna fick istället lämna ett muntligt samtycke till sitt deltagande där det framgick att de själva bestämmer över sitt deltagande vilket gör att *samtyckeskravet* får anses vara uppfyllt. *Konfidentialitetskravet* har i studien respekterats genom att den kontakt som tagits med deltagarna initialt skett via *gate keepers* och personliga kontakter. De har lämnat författarnas kontaktuppgifter till personerna vilket gjort att personerna själva kunde välja att ta kontakt eller att de har gett godkännande att kontakt får tas av författarna. Personerna har till detta stadium varit helt anonyma även för författarna. Det insamlade intervjumaterialet har förvarats i lösenordskyddade mappar för att förhindra tillgång för obehöriga. Deltagarna har i studien fått fingerade namn och nuvarande bostadsort nämns inte i studien så att personerna med säkerhet inte kan kopplas till sitt deltagande. Det insamlade materialet från intervjuerna användes endast i syfte för den aktuella studien och kommer raderas efter genomförd studie vilket uppfyller *nyttjandekravet*.

För oss har det varit väldigt betydelsefullt att göra personerna medvetna om att deltagandet är helt frivilligt och på deras villkor. Med hänsyn till frivilligheten föll en av intressenterna bort på grund av ekonomiska krav, där den intresserade efterfrågade ersättning för sitt deltagande. Vi ansåg det som etiskt inkorrekt att delge ersättning då övriga deltagare medverkade i studien utan krav på ekonomisk kompensation.

Asylsökande transpersoner befinner sig i en utsatt situation och det har varit viktigt för oss att de möts med respekt och hänsyn, både för sin person och för sin berättelse.

Akademikerförbundet SSR (2015) lyfter vikten av rätten till självbestämmande vilket har varit en viktig aspekt som vi hela tiden haft med oss i kontakten med personerna. De två intervjuerna som översattes till svenska övervägde vi valet av ord så att översättningarna på ett etiskt korrekt sätt skulle stämma överens med originalintervjuerna för att ge rättvisa till intervjupersonernas berättelser.

6. Resultat och analys

I det här avsnittet presenteras resultaten utifrån intervjuerna. Innehållsanalysen resulterade i tre teman; *maktmissbruk, minnen och misstro, undanhållandet av rättigheter* samt *bevisbördans motsägelser*. Eftersom studiens huvudsakliga syfte och frågeställningar utgår från att undersöka transpersoners upplevelser kring asylprocessen kommer innehållet i resultatens teman delvis överlappa. Citaten har i viss mån redigerats via korrigerande av grammatiska felaktigheter för att främja läsbarheten. Resultatet analyserades och tolkades utifrån intersektionalitet, queerteori och performativitet. Intervjupersonerna benämns med fingerade namn (Jasmin, Chelsea & Aman).

6.1 Maktmissbruk, minnen och misstro

Genomgående upplevdes asylprocessen för deltagarna som en påfrestande process, som skapade negativa känslor och påminde om det förflutna:

”Det skapar irritation, ångest, depression och nästan alla av oss går igenom samma sak i processen.” – Aman

”Jag tycker inte om att dela med mig av mina upplevelser i mitt hemland för det är inga bra saker att påminna sig själv om. Det var en väldigt känslös intervju för jag blev påmind om mitt förflutna.” – Chelsea

Den sårbarhet som intervjupersonerna hade med sig från upplevelser av utanförskap tidigare i livet följde med in i asylprocessen där de åter möttes av maktutövande och tvingades försvara sig. Upplevelser av ångest och förvirring är inte ovanligt när personer kontinuerligt under livet ställs inför utmaningen att passa in i normativa fack. Identitetsskapande är enligt Ambjörnsson (2006) en sårbar och komplicerad process och att upprepade gånger behöva övertyga och iscensätta sitt liv för människor med auktoritet kan påverka självkänslan och måendet. Molina (2016) resonerar utifrån en intersektionell vinkel hur individer som tillhör flera kategorier

påverkas av myndigheters maktposition och dess bemötande baserat på könsidentitet, etnicitet, religiös åskådning och klassbakgrund. Med utgångspunkt i intervjupersonernas upplevelser av den påfrestande asylprocessen förtydligas vikten av olika överlevnadsinstinkter för att hålla sig ovanför vattenytan:

” Jag försöker att lugna mig och inte låta det påverka mig för jag måste vara positiv eftersom jag vet inte hur länge jag kommer att få vänta, så lugnet är ett måste för att jag inte ska skapa mer stress för mig själv.” – Aman

Amans uttalande kan bekräftas enligt Alessi (2016) som poängterar att överlevnadsinstinkter är betydande i asylprocessen och kan bland annat innebära strävan att vara positiv, där den asylsökande försöker förbli hoppfull och bidra till utvecklandet av resiliens. Intervjupersonernas rädsla över att inte passa in i normativa antaganden samt negativa upplevelser kring asylprocessen som en rad möten där makt utövas kan förstås genom Ambjörnssons (2006) resonemang om att queerteorin har ett kritiskt förhållningssätt gentemot det normala och givna maktordningar. Maktutövandet kan skapa en känsla av obehag hos personen som upplever sig vara i en utsatt och underordnad position. Känslan av att inte ha möjlighet att utöva makt eller kontroll över sin egen situation var en orsak till att uppgivenhet och ångest skapades hos deltagarna:

”Jag känner att Migrationsverket har mer makt och jag har ingen makt... om de känner att jag har sagt någonting fel, då har de rätt att dra in uppehållstillståndet även om jag har rätt till det.” – Jasmin

I intervjun måste du berätta om hela din uppväxt, från att du föddes till hela tonåren, arbetslivet. Allt.” – Chelsea

Genom att gå från att inte ha kunnat eller ha fått möjligheten att uttrycka vem de är till att nu tvingas redogöra hela sin livsberättelse för att få stanna skapade ambivalens hos deltagarna, som också poängterade att maktmissbruk är vanligt förekommande i asylprocessen. Intervjupersonerna upplevde att hela asylprocessen var på Migrationsverkets villkor, som följde manualer och inte tog hänsyn till deras individuella berättelser. Maktmissbruket kan förstås genom queerteorins syn på makt, att makt finns i alla vardagliga situationer och utövas överallt, inte bara där den förväntas finnas. Queerteorin problematiserar också maktutövandet där den

som fattar beslut inte alltid förstår konsekvenserna av sitt handlande (Ambjörnsson, 2006). Maktmissbruket hos beslutsfattare inom migrationsmyndigheter synliggörs enligt Murray (2014) i Kanada där ett manualbaserat arbetssätt styr om den asylsökande transpersonen betraktas som autentisk eller inte och baseras på förutbestämda direktiv där berättelsen måste ske i rätt ordning. Våra deltagare berättade om ett liknande manualbaserat och distanserat arbetssätt i asylprocessen i Sverige:

”De var lite hårda. Det kändes som att de inte ville prata, som att de ville att jag skulle gå därifrån. Det kändes inte välkommet.” – Jasmin

”Handläggaren ställde massa frågor till mig samtidigt som han skrev på tangentbordet. Det var svårt för mig att förstå och se hur de kände och bemötte mig.” – Chelsea

Samtidigt som intervjupersonerna förväntades berätta allt som Migrationsverket krävde visades även en ovilja från myndigheten att lyssna och ta till sig av de personliga berättelserna. När tillfälle väl gavs och personerna fann mod och ork att dela med sig av sin utsatthet upplevdes handläggare vara mer fokuserade på att strikta rutiner följdes. Utifrån beskrivningarna av bemötandet urskildes en kylighet och brist på intresse gentemot den asylsökande. Det kyliga bemötandet kan enligt Mattsson (2015) förstås som att vissa grupper i samhället värderas lägre än andra och därför inte blir bemötta med respekt. Migrationsverkets bemötande kan också liknas med ett strukturellt maktutövande som enligt queerteorin åsidosätter den individuella betydelsen av ett fenomen (Kirsch, 2000). Könsidentitet och etnicitet samvarierar med andra aspekter i ett maktutövande vilket innebär att varje enskild berättelse måste förstås utifrån sitt sammanhang (ibid.).

I deltagarnas berättelser såg vi tendenser till att det var handläggaren som utövade makten att besluta vem den asylsökande faktiskt var, något som bekräftas i tidigare forskning som visar att handläggare ofta bestämmer betydelsen av en individs könsidentitet (Murray, 2014). Intervjupersonernas upplevelser av bemötandet kan delvis förstås utifrån handläggares heteronormativa och performativa antaganden av kön, där könsidentitet ses som något statiskt (Butler, 1999). Med utgångspunkt i Foucaults resonemang menar Butler att tvåkönsnormen bör ifrågasättas så att ingen annan kan bestämma andra individers könsidentitet. Genomgående framförde deltagarna en önskan att Migrationsverket ska ha mer kunskap om transpersoners specifika situation:

”De saknar basala kunskaper om hur de ska hjälpa oss.” – Aman

Den kunskapsbrist som påtalades är oroväckande då Migrationsverket är den myndighet som ska tillförsäkra en trygg asylprocess. Butlers (1999) diskussion kring identiteter återspeglades flertalet gånger under deltagarnas diskussioner om kunskapsbristen hos Migrationsverket:

”Vi försöker få Migrationsverket att förstå att det är skillnad på en flykting och en hbtq-flykting... deras svar var att vi bara försöker socialisera er... men det är inte meningen att jag ska integrera med människor som är transfobiska och homofobiska.” – Aman

Människor som har upplevt traumatiska erfarenheter och som till slut tvingas fly har en förhoppning om att hitta en plats där de blir accepterade och respekterade. Istället möts de av oförståelse, okunskap och misstro. Ett upplevt motstånd som de asylsökande möttes av gällde även väntetiden vilket skapade oro hos deltagarna:

”När jag frågar om uppdateringar om min asylprocess så säger de alltid att de inte vet någonting och att jag måste vänta. Sista gången jag frågade sa de att min ansökan är någonstans i botten av högen.” – Aman

”Väntetiden för en intervju kan ta upp till 18 månader.” – Chelsea

Av förklarliga skäl var väntetiden för en intervju både påfrestande och betungande där intervjupersonernas förtvivlan över att leva i ovisshet genomsyrade samtalen. Den långdragna asylprocessen pausar livet för den asylsökande och utesluter möjligheten att leva ett liv kopplat till sociala sammanhang. Problematiken i att uteslutas från olika sammanhang diskuterar Kirsch (2000) genom att transpersoners existens ofta ses som statisk.

6.2 Undanhållandet av rättigheter

Migrationsverket (2011) skriver att de vill delge information till asylsökande transpersoner gällande deras rättigheter. Trots det så upplever ingen av studiens deltagare att de har mottagit någon information om sina rättigheter av Migrationsverket. Istället har de via egna kontakter eller på annat sätt fått vetskap om vilka rättigheter de har i asylprocessen i Sverige:

”Migrationsverket har inte tid och har många andra ansökningar och problem så de hjälper inte till att ge information om våra rättigheter. Det finns inget system som hjälper till att tillhandahålla information om våra rättigheter utan det får man kolla upp på egen hand.”

– Aman

”De berättade inte om mina rättigheter eller någonting liknande i intervjun. De olika hjälporganisationerna är och har varit en viktig del i att ge oss den här informationen. Och jag fick också lite info från vänner som bor här i Sverige så vi pratar mycket om det för att få kunskap om lagen här.” – Chelsea

Det framgick tydligt att personer som flyr från ett land där de saknar rättsligt skydd förväntas bära ett eget ansvar att veta sina rättigheter när de kommer till Sverige. Ett ansvar som adderas till högen av krav som Migrationsverket anser att den asylsökande måste uppfylla för att uppnå autenticitet och trovärdighet i sin berättelse.

Information om rättigheter som Migrationsverket (2011) redovisar är bland annat att den sökande ska ha rätt till tolk, rätt att ge sin berättelse utan att andra medsökande finns närvarande och rätt till vård som inte kan anstå. En av intervjupersonerna redogjorde för hur hon endast fick tillgång till tolk på Migrationsverkets villkor under asylprocessen, när mötena var på Migrationsverkets begäran, men då hon själv ville berätta om sin situation blev hon nekad rätten till tolk:

”När jag bad om tolk och ville berätta min historia och vad som hade hänt så fick jag ingen tolk” – Jasmin

Hon berättade också att i möten med Migrationsverket fick hon inte berätta om sin situation i enrum utan var tvungen att dela med sig inför andra asylsökande. Trots att hon framförde en önskan om att få berätta i enrum blev hon nekad till det. Personliga berättelser som hon inte kände sig bekväm med att dela, speciellt inte inför människor som är från det land som hon har flytt från och som möjligtvis delar samma värderingar och åsikter, grundade på okunskap om transpersoner, som återfinns världen över:

”När jag ville prata om någonting ville jag inte att de andra i rummet skulle höra. Jag bad flera gånger om att de skulle ta mig till ett eget rum för att jag ville berätta om mina problem.”

Men de sa att jag inte fick det. Så jag fick berätta framför alla och det var väldigt jobbigt för mig. Och jag ville inte att någon skulle höra, för det är väldigt hemligt för mig. Speciellt inför personer från mitt samhälle.” – Jasmin

Intervjupersonen i fråga hade samtyckt till alla andra krav som Migrationsverket ställde för att redogöra för sin situation men hade en enda önskan om att få göra det i enrum vilket totalt förbisågs. Utifrån ovanstående agerande kan det tolkas som att Migrationsverket i fråga homogeniserar personer från samma land vilket med hjälp av Mattsson (2015) kan problematisera hur Migrationsverket ser etnicitet som något statiskt och inte ger möjligheten till människor att själva definiera sin etnicitet. Istället blev intervjupersonen placerad i ett rum där kulturella normer i kombination med tvåkönsnormen var centrala och där de enda självklara alternativen i det här fallet framstod vara antingen ”kvinna” eller ”man” (Butler, 1999). Känslan av att åter bli tvingad in i en miljö som du en gång har flytt från och att behöva blotta hela ditt liv och det förtryck du har blivit utsatt för kan förstås som fruktansvärt påfrestande och dessa utelämnande situationer riskerar enligt queerteorin att bidra till en fysisk men främst själslig skada (Ahmed, 2013).

Det var tydligt hur flera krav ställdes på personerna under asylprocessen men också hur en begränsning i förutsättningar för att kraven skulle kunna uppfyllas skapades. Det exemplifierades i hur Migrationsverket krävde att berättelserna redogjordes inför andra asylsökande i ett allmänt utrymme. I tilläggsprotokollet till flyktingkonventionen framgår att individen oftast har en önskan om trygga miljöer under hela asylprocessen för att kunna ge sin utsaga utan rädsla. Ett rättvist och ärligt bemötande från myndigheten är förutsättningen för att känna sig trygg i delgivandet av sitt liv (UNHCR, 2012). Migrationsverkets egna riktlinjer och förutsättningar för en trygg asylprocess beskriver att den asylsökande transpersonen ska ha rätt att träffa handläggare i enrum (Migrationsverket, 2011) vilket i ovanstående exempel inte uppfylldes. Trots internationella direktiv och Migrationsverkets egna riktlinjer kring en trygg och säker asylprocess förekom i det här fallet en inskränkning av personens integritet.

Enligt Statens offentliga utredning (SOU 2017:92) är tillgången till information om rättigheter för transpersoner svåråtkomlig på andra språk än svenska och engelska. En rättighet som är svår att få information om är rätten till könsbekräftande vård. Enligt Amnesty International (2018) anses könsbekräftande vård för asylsökande transpersoner ingå i ”vård som inte kan anstå”. För en av intervjupersonerna, som påbörjat sin behandling i ursprungslandet, kom det att bli en svår

tid ur hälsoaspekt där personen blev nekad hjälp från Migrationsverket att få vård och fortsatt behandling:

”Jag bad om hjälp från Migrationsverket, de sa att det inte är möjligt att starta omvandlingen igen här. De missledde mig, jag frågade runt och kollade på internet där det stod klart att har du börjat omvandlingen i ditt eget land, så är du tillåten att fortsätta processen i det nya landet.” – Aman

Den asylsökandes önskan om att själv få bestämma över sin kropp och själv definiera sin könsidentitet är en rättighet som försvårades och förhindrades av Migrationsverket baserat på otillräcklig information och kunskap om den asylsökandes rättigheter. En påbörjad hormonbehandling, som för många transpersoner är ett viktigt steg i att få vara sig själva, som plötsligt avslutas kan få förödande konsekvenser för den fysiska och psykiska hälsan. Ambjörnsson (2006) förklarar hur identitetsskapandet är en svår och skör process vilket kan hjälpa oss förstå vår intervjuperson och känslan av att riskera att återuppleva den könsdysfori som tidigare var en svår del i livet.

Enligt Migrationsverket (2015b) bygger deras arbete på mänskliga rättigheter och gentemot andra myndigheter är deras ansvar att tillvarata rättigheterna större. Det sker i enlighet med artikel 5 i ECHR (Council of Europe, 1950) som säkerställer rätten till frihet och personlig säkerhet. Två av intervjupersonerna upplevde sig bli motarbetade från Migrationsverket då de blev placerade i boenden baserat på deras juridiska kön. Det resulterade i att de tvingades bo tillsammans med människor från det land de hade flytt från och de upplevde en säkerhetsrisk på de asylboenden som Migrationsverket tillhandahöll:

”Han ville placera mig i ett rum för killar. Jag har sagt till honom att jag är trans och jag kan inte vara med de här killarna, speciellt för att de är från mitt samhälle.” – Jasmin

”När de andra på boendet förstod min identitet så började de håna mig, mobba mig, trakassera mig och gjorde det värsta de kunde göra. De två månaderna var bland de värsta i mitt liv, jag var rädd för alla och var inte sann mot mig själv. Vad är det för mening att lämna faran i sitt land när du inte kan vara säker i Sverige?” – Aman

Sverige anses vara ett tryggt land för hbtq-personer där rättigheter regleras av lagar. De upplevelser som intervjupersonerna förmedlade är allt annat än trygghet och återspeglade istället erfarenheterna av förtryck i ursprungsländerna:

”Jag är också exmuslim och lämnar man religionen i mitt land blir man straffad med döden för man kan inte gå tillbaka till religionen. För mig gäller det alltså inte bara att bli dödad för att jag är transperson utan också för att jag har lämnat islam. Jag har känt rädsla på boendet, de kunde attackera mig och påstå att jag ville bli vit.” – Aman

Aman upplevde rädsla och förtvivlan över hur Migrationsverket inte säkerställde tryggheten på boendet vilket innebar att han kände sig tvungen att dölja sin könsidentitet och religiösa åskådning. En konsekvens av Migrationsverkets agerande i Amans fall gjorde att han blev tvungen att utstå religiöst förtryck, transfobi och rasism på boendet. I Statens offentliga utredning (SOU 2017:92) framkommer det att Migrationsverket hävdar att särskilda boenden för hbtq-personer inte är av prioritet då de anser att transfobi, rasism och utanförskap även kan uppstå i särskilda boenden. Migrationsverkets enkla förklaring på boendefrågan kan med en intersektionell analys förstås genom diskussionen om vardagsrasism. Utifrån det kan Migrationsverkets tankesätt liknas med oviljan att erkänna att de egna handlingarna skapar diskriminering och ojämlikhet (Mattsson, 2015). Den säkerhetsrisk som intervjupersonerna upplevde på boenden i kombination med Migrationsverkets tankar om att särskilda boenden inte är av prioritet kan enligt Ambjörnsson (2006) kopplas till heteronormativa antaganden och osynliggörande av transpersoner. Osäkra boenden och brist hos Migrationsverket i tillvaratagandet av transpersoners rättigheter medförde att intervjupersonerna fick söka trygghet hos svenska hjälporganisationer. Deltagarna önskade att Migrationsverket skulle ta ett större ansvar:

”Migrationsverket borde se till att det finns ett aktivt stödsystem för hbtq-personer vilket de inte gör. Hjälporganisationer kämpar för oss, annars hade vi fått bo med människor som är orsaken till att vi lämnat vårt land.” – Aman

”De olika hjälporganisationerna är och har varit en viktig del i att ge oss information om våra rättigheter.” – Chelsea

6.3 Bevisbördans motsägelser

I intervjuerna framkom flera exempel på hur den asylsökandes berättelse bedömdes eller uppfattades utifrån trovärdigheten i bevisningen av sin könsidentitet:

”Bevisningen spelar roll när det kommer till ditt beslut om du ska få avslag eller bifall. De observerade mig inte bara under intervjun utan hela tiden i Sverige för att se om jag verkligen är den jag säger att jag är.” – Chelsea

Intervjupersonen uttryckte hur hon hela livet har levt i en förtryckande miljö och varit centrum för diskriminering, ansetts som kriminell på grund av sin könsidentitet och i många fall tvingats dölja sin identitet. Liknande omständigheter kan förstås i asylprocessen i form av ständig observation från Migrationsverket med avsikten att antingen styrka eller försvaga bevisbördan. Liknande erfarenheter har upplevts i den kanadensiska asylprocessen där Ou Jin Lee och Brotman (2013) i enlighet med intersektionalitet och performativitet beskriver hur handläggare baserar sitt beslutsfattande på stereotypa och rasifierade föreställningar om hur asylsökande transpersoner är och ser ut. Den asylsökande bedöms som genuin i sin bevisning om personen i fråga instämmer i liknande heteronormativa och vithetsnormativa antaganden och krav vilket innebär att den asylsökande själv inte ges utrymme att definiera sin könsidentitet och etnicitet. Den efterfrågade genuiniteten kan också öka om den asylsökande använder sig av termer kring sin könsidentitet som överensstämmer med den västerländska bilden, såsom *trans* eller *transsexuell* (ibid.). Den västerländska bilden av identitetsskapande kan förklaras och problematiseras utifrån intersektionalitet; hur det globala samhället påverkar synen på identiteter och dess stereotypitet. En intersektionell aspekt strävar efter att motarbeta stereotypisering och ge möjlighet för nya identiteter att skapas bortom det västerländska (Mattsson, 2015). Det noterades att en av intervjupersonerna använde sig av bredare begrepp som *my community* eller *hbtq-person* för att beskriva sin könsidentitet och alltså inte de vedertagna västerländska begreppen för trans. Migrationsverket gav inte deltagarna utrymme att ge sin beskrivning av sig själva:

”Migrationsverket frågade mig när jag började känna mig som en tjej och när jag började leva som en tjej.” – Jasmin

Redan i frågeformuleringen gjorde myndigheten ett heteronormativt antagande genom att definiera dels personens kön men också hur kön uttrycks baserat på fördomar. Ur ett

performativt perspektiv är kön inget varande utan något som görs (Rosenberg, 2002). Genom att bli kategoriserad som tjej bortses skillnader mellan tjejer och bilden av att vara tjej generaliseras. Deltagarna gav exempel på hur Migrationsverket ville att bevisningen skulle ske under asylprocessen, bland annat genom bilder och beskrivning av deras levnadssätt:

”När det gäller min identitet var jag tvungen att bevisa den med hjälp av bilder på min korrigering och min könsbekräftande behandling redan från första början. Jag gav dem den enda bilden jag hade. De ville veta hur mitt liv ser ut, om jag går till RFSL, om jag är aktiv, hur många parader jag besöker.” – Chelsea

Migrationsverkets rutiner gällande efterfrågningar av bevis upplevdes kränkande, förnedrande och alltför extrem. Även om det i myndighetens riktlinjer står förklarat att bevisbördan stärks om individen delar med sig av privata bilder kring sin könsidentitet ska aldrig någon behöva ge bildbevis på sin könskorrigering eller underliv för att bli trodd på. De frågor som Migrationsverket ställde gällande bevisning av könsidentiteten är alla exempel på performativa handlingar som utifrån tvåkönsnormen utgår från att kvinnor och män bör vara och se ut på ett visst sätt (Ambjörnsson, 2006). Med hjälp av Butlers (1993) resonemang om att en performativ handling kan vara en symbol för ett strukturellt maktutövande där kön oftast ses som statistiskt kan Migrationsverkets sätt att ställa frågor förstås. Förutom att den asylsökande tvingades ge omfattande och detaljrika beskrivningar av könsidentiteten så ålades den sökande även ansvaret att redogöra för situationen för transpersoner i ursprungslandet:

”Det var jag som var tvungen att bevisa hur situationen är i mitt land.” – Jasmin

Enligt Migrationsverket (2015a) ska situationen i hemlandet för den asylsökande transpersonen bedömas baserat på aktuell landinformation. En av intervjupersonerna beskrev i intervjun att det i hennes fall inte är svårt för Migrationsverket att söka information om ursprungslandet och situationen för transpersoner då lagstiftningen är tydlig:

”Förhoppningsvis har Migrationsverket kunskap kring lagstiftningen i mitt land gällande mitt community. Om du googlar så finns den där.” – Chelsea

Den enkla lösningen på hur Migrationsverket skulle kunna skaffa sig information om varje lands lagstiftning och regler gällande transpersoner kan uppfattas som komisk men den

tydliggör uppenbara brister i rutiner och arbetssätt. Det är vanligt förekommande inom europeiska asylsystem att den asylsökande förväntas porträttera ursprungslandet som transfobiskt för att öka chansen om beviljat uppehållstillstånd (Spijkerboer, 2017). En annan deltagare beskrev hur Migrationsverket ifrågasatte om han hade sökt skydd hos polisen i ursprungslandet vilket kan tyda på att ingen landinformation söktes:

”Migrationsverket frågade om jag gick till polisen, men det är ju kriminaliserat i mitt hemland och polisen där är korrupt och hånar mig på grund av min könsidentitet.” – Aman

Utifrån de frågor som Migrationsverket ställde till intervjupersonerna framstod det som att myndighetens resonemang byggde på okunskap om transpersoners situation i ursprungsländerna vilket gjorde att stereotypa fördomar kunde tas i uttryck. Migrationsverkets tillvägagångssätt i att ställa frågor skulle kunna förstås genom Manalansans (2013) förklaring i hur stereotypa föreställningar om identitetsskapande upprätthåller det utanförskap som transpersoner upplever.

Ett ytterligare mönster som uppmärksammades var att deltagarna, trots tidigare frågor om bevisbörda, uppmanades av handläggarna att dölja sina identiteter:

”Jag har läst mycket om att Sverige är ett land där du kan vara dig själv, men när jag väl kom hit var jag tvungen att dölja min identitet och kände en fruktansvärd rädsla.” – Aman

Inte nog med att den asylsökande har flytt från ett land där han inte längre kunde säkerställas trygghet, hans definition av sin identitet ifrågasattes som i det här fallet inte endast syftade på könsidentiteten utan även på den asylsökandes religiösa åskådning. Den dubbla utsattheten som Aman blev tvungen att utstå är oerhört komplex men kan med hjälp av Mattssons (2015) resonemang kring hur olika kategorier överordnas och underordnas i relation till varandra förstås som att Migrationsverket upprätthåller gränser mellan människor genom sitt handlande. Trots krav på tung bevisbörda i form av bilder och redogörelser för hot och utsatthet i ursprungslandet försökte Migrationsverket hitta skäl till att inte bevilja uppehållstillstånd genom att försöka övertala till ett identitetsdöljande och att återvända till ursprungslandet:

”Migrationsverket uppmanar till att dölja din identitet och åka tillbaka.” – Aman

Uppmaningar om att den asylsökande ska dölja sin identitet och återvända till ursprungslandet är enligt Spijkerboer (2017) vanligt förekommande i europeiska länder och benämns som ”playing the game”. Begreppet innefattar att personen i fråga tillsägs att tona ner sin identitet och i vissa fall anpassa sig till normen i ursprungslandet för att minska risken att bli utsatt för förtryck (ibid.). Det problematiska i Migrationsverkets förhållningssätt var att de först rådde personen till att blotta sig själv och ”komma ut” för att sedan förespråka ett identitetsdöljande. Förhållningssättet kan liknas vid queerteorins tankegång om performativa handlingar där bevisningen av könsidentiteten sker upprepande i olika sammanhang (Ambjörnsson, 2006) på Migrationsverkets begäran. Ambjörnsson lyfter ytterligare hur queerteorin kan användas som ett kritiskt förhållningssätt till normer, strukturer och rätten att synliggöra sig själv samt stärka personer som dagligen påverkas av heteronormativa och performativa antaganden. Målet med queera rörelser och att känna sig inkluderad handlar om att skapa allianser (ibid.). En intervjuperson uttryckte en förhoppning om att Migrationsverket skulle lyssna på hennes berättelse och beskrev en önskan om att kunna få vara sig själv utan att dölja vem hon är:

”Jag förklarade för dem att jag inte står ut med den situationen där personer kallar mig det ena och det andra. Jag ville bli den jag alltid har velat bli... ingen kan säga till dig vem du måste vara, vi är fria att vara dem vi är... jag är så stolt att tillhöra ”this community”. Jag anser mig tillräckligt stark att vara mig själv, jag kommer aldrig sluta kämpa för mina rättigheter att kunna leva som andra människor. Att få vara den jag är även om jag är född i fel kropp är min rättighet.” – Chelsea

7. Diskussion

Syftet med studien var att få en djupare förståelse för asylsökande transpersoners upplevelser av asylprocessen i Sverige. Med hjälp av intersektionalitet, queerteori och begreppet performativitet samt tidigare forskning har följande frågeställningar besvarats:

- Hur upplever asylsökande transpersoner bemötandet från Migrationsverket under asylprocessen?
- Vilka upplevelser har asylsökande transpersoner kring tillvaratagandet av sina juridiska rättigheter i asylprocessen?
- På vilket sätt förväntas den asylsökande bevisa sin könsidentitet och situationen för transpersoner i ursprungslandet under asylprocessen?

I likhet med Statens offentliga utredning (SOU 2017:92) gav intervjupersonerna en bild av att bemötandet från Migrationsverket under asylprocessen var negativt, nonchalant och präglades av okunskap. Det påverkade intervjupersonernas liv och hälsa, vilket manifesterades i känslor av ångest, oro och ovisshet. Trots detta försvarade deltagarna delvis Migrationsverkets bemötande och hänvisade vid flertalet tillfällen till den arbetsbelastning som myndigheten har. Vi har förståelse för detta resonemang eftersom det kan förstås som en överlevnadsinstinkt hos de asylsökande, men samtidigt anser vi att det är Migrationsverkets ansvar att generellt förstå konsekvenser och erfarenheter av migration och vad det kan innebära samt skaffa sig kunskap kring asylsökande transpersoners levnadsvillkor och individuella förutsättningar. Som nämns i resultatet visade Migrationsverket en ovilja att ta till sig av de personliga berättelserna vilket gör det omöjligt att se samvariationer mellan olika kategorier och den komplexitet som det innebär i att både migrera och att vara transperson. Genom det förhållningsättet förlorar Migrationsverket förmågan att se individuella orsaker till migration. Vårt resonemang kan ytterligare problematiseras utifrån Mattsson (2015) som beskriver vikten av att synliggöra individuella egenskaper då de annars osynliggörs på en strukturell nivå vilket upprätthåller maktstrukturer där hänsyn endast tas till den institutionella praktiken. En tanke som slår oss är genom att öppna upp för individers berättelser skapas diskussioner där strukturell och institutionell diskriminering utmanas och individuella upplevelser får utrymme.

I resultatet visades att Migrationsverket i många fall generaliserar flyktingar och saknar kunskaper om transpersoners specifika situation i asylprocessen. Kunskapsbristen märktes bland annat genom att en av intervjupersonerna placerades på ett asylboende där han fick utstå mobbning, kränkningar och trakasserier. Det försvarades av Migrationsverket med retoriken att de ville socialisera honom med heterosexuella asylsökande. Okunskapen bekräftas i Statens offentliga utredning (SOU 2017:92) där Migrationsverket hävdade att ett specifikt asylboende för hbtq-personer inte skulle minimera risken att bli utsatt för rasism, religiöst förtryck, mobbning eller kränkningar. Vi menar att det här sättet att tänka bidrar till upprätthållande av såväl rasism som transfobi och den dubbla utsatthet som intervjupersonerna dagligen får erfara motstrider 2 kap. 12 § i Regeringsformen (SFS 1974:152) gällande skydd mot diskriminering. Resonemanget kan också förstås utifrån Butlers (1999) tankar om hur ett vidmakthållande av normer påverkar utsatta grupper.

Ytterligare en rättighet som inte är helt tydlig och kan tolkas på olika sätt är den asylsökandes rätt till vård som inte kan anstå, vilket kan innefatta könsbekräftande vård och

hormonbehandling. En påbörjad behandling som avslutas kan innebära allvarlig risk för liv och hälsa. Vård som inte kan anstå regleras i lagen om hälso- och sjukvård till vissa utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd (SFS 2013:407). Det problematiska med lagen är att det inte tydligt står att könsbekräftande vård ingår men skulle kunna tolkas som det dels med tanke på de konsekvenser som utebliven vård och behandling innebär men också hur ett frångående av rätten att få vara sig själv förbises.

Kraven i bevisbördan från Migrationsverket har inga gränser vilket i kombination med rädslan av att tvingas återvända till ursprungslandet påverkar de asylsökande att göra allt de ombeds om. Ingen ska behöva utelämnas sig själv till den graden av utsatthet och förödmjukelse för att anses ha skäl till att få stanna; det bryter mot etiska koder om människovärdet (Akademikerförbundet SSR, 2015). Det som Migrationsverket gör med sina strikta och stereotypa rutiner kring bevisbördan är att de drar fördel av personens sårbarhet. Istället för att generalisera hur en asylsökande transperson bör vara eller uttrycka sig för att i Migrationsverkets ögon framstå som trovärdig borde det finnas andra lösningar till att styrka bevisbördan i sin könsidentitet. Många transpersoner ser det som ett viktigt steg att genomföra könsbekräftande vård och behandling för att känna sig bekväma i sig själva men långt från alla önskar göra den omvandlingen eller har kommit till det steget i processen. Utifrån Migrationsverkets skeva och lättvindiga syn på hur framställning av bevisbördan ska se ut behöver uttrycket *västerländskt* problematiseras och vad som innefattas i det. Genom ett sådant synsätt skapas en åtskillnad mellan människor baserat på normativa föreställningar. Den enkelheten i uttrycket som myndigheten vill eftersträva gör det omöjligt att se det unika i varje person. En lösning skulle kunna vara att Migrationsverket skaffar mer allmän kunskap om asylsökande transpersoner, könsdysfori och könsuttryck men också ta hänsyn till unika omständigheter och komplexiteten att som människa tillhöra flera kategorier.

Det enorma kravet på bevisbördan som Migrationsverket ställer går inte hand i hand med att en av våra intervjupersoner uppmanades att dölja sin identitet och återvända till ursprungslandet. Det finns ingen rimlighet i att ha strikta rutiner och riktlinjer om liknande uppmaningar förekommer. Det påvisar tydliga brister kring identitetsskapande och i hbtq-kompetens i delar av myndigheten som får oförsvarliga konsekvenser för den asylsökande. Allas frihet att leva som sig själva i trygghet är en rättighet som inte en svensk myndighet ska inskränka på.

Sammanfattningsvis har studiens frågeställningar besvarats och problematiserats utifrån intersektionalitet, queerteori och begreppet performativitet som har varit till hjälp för att förstå det underliggande och de komplexa upplevelser som våra deltagare har kring den svenska asylprocessen. Som diskuterats är asylsökande transpersoner en grupp som på grund av strukturellt och individuellt maktutövande utsätts för förtryck. Det är först när den problematiken synliggörs, nya förutsättningar skapas och förändringar sker som levnadsvillkoren för asylsökande transpersoner kan förbättras. Mycket av studiens resultat samstämmer med Statens offentliga utredning (SOU 2017:92) gällande transpersoners erfarenheter av asylprocessen. Det unika med studiens resultat är, som vi inte har uppmärksammat i befintlig forskning, hur Migrationsverket inte tog hänsyn till sina egna riktlinjer kring asylsökande transpersoners rätt till intervjuer i enrum. Ytterligare upptäckt som är uppseendeväckande är hur en myndighet som arbetar med migrationsfrågor utsätter människor för institutionell rasism vilket är oacceptabelt och tyder på ett bristande ansvar i asylprocessen.

7.1 Metoddiskussion

Valet av kvalitativa semistrukturerade intervjuer möjliggjorde utförliga svar från deltagarna som besvarade studiens syfte och frågeställningar. Intervjuerna blev djupgående och gav en eklektisk bild av att som transperson söka asyl i Sverige. En intervju började dock mer likna en ostrukturerad intervjuform där personen fritt berättade om sin asylprocess. De andra intervjuerna höll sig till ett semistrukturerat format varav en tenderade att bli mindre djupgående, men ändå detaljrik, vilket dels kan förklaras av deltagarens brist i det svenska språket och dels på grund av våra svårigheter att förtydliga intervjufrågorna för att få mer djup i svaren. Deltagaren kände sig tillräckligt bekväm i det svenska språket men förklarade att det hade varit lättare att ge djupgående svar på sitt modersmål och hade en önskan om tolk. Vi har full förståelse för att deltagarnas upplevelser enklast förmedlas på deras modersmål men valde att utesluta tolk i intervjuerna på grund av att tolkars hbtq-kompetens inte kan säkerställas. I Statens offentliga utredning (SOU 2017:92) ges exempel på situationer där tolkar vägrar att översätta det som intervjupersonen säger kopplat till sin könsidentitet vilket kan skapa förödande konsekvenser i beslutsfattandet om uppehållstillstånd.

Grundtanken och önskemålet var att intervjuerna skulle ske i ett fysiskt möte för att fånga mer än bara deltagarens ord och kroppsspråk, såsom känslan i rummet samt för att kunna bekräfta det som sägs och ge stöd på ett sätt som inte går via videosamtal. Videosamtalen resulterade

ändå i att författarna upplevde att deltagarna kände sig bekväma med att uttrycka sina känslor och kunde exempelvis genom ansiktsuttryck visa om någon fråga var otydlig.

Osäkerheter i det svenska eller engelska språket kan ha varit en av förklaringarna till brist på intressenter för studien, något som framkom i samtal med tillfrågade organisationer och personliga kontakter. Ytterligare skäl till svårigheterna att få tag på transpersoner som någon gång har sökt asyl i Sverige och som ville medverka i studien är flera. En av anledningarna som författarna spekulerat kring är att förfrågan om deltagande inte når fram till målgruppen på grund av motstånd till samarbete via organisationernas *gate keepers*. Problematiken i det är att målgruppen inte ges möjligheten att själv acceptera eller avböja deltagandet i studien. En annan orsak till det låga deltagarantalet kan ha varit transpersoners speciella utsatthet gällande hälsa, att potentiella deltagare mår psykiskt dåligt och därför inte orkar delta i studier, vilket problematiseras i Statens offentliga utredning (SOU 2017:92) samt i en rapport framtagen av Folkhälsomyndigheten (2015). I avsnittet om urvalet beskrevs hur en av intressenterna slutligen tackade nej till deltagande i studien på grund av personliga skäl. I samtal med samordnare för RFSL Newcomers framkom att trots att studiens deltagande är konfidentiellt och deltagaren anonymiseras kan en av orsakerna till avböjandet bero på rädslan av att råka illa ut med Migrationsverket. Till sist kan nämnas att transpersoner ofta har osynliggjorts av samhället och att de först nu uppmanas att berätta sin historia. Det kan kännas tvingande och reproducera en västerländsk syn av fördelen med att vara öppen med sin könsidentitet vilket kan vara en annan faktor till att inte medverka i studien. Socialstyrelsen (2015) beskriver att studier gällande transpersoner ofta har metodologiska brister där ett stort bortfall och ett litet urval är vanligt förekommande. Rapporten tydliggör vikten av att ändå genomföra studier för att öka kunskapen om transpersoner i Sverige. Även om urvalet var begränsat anses intervju materialet vara tillräckligt innehållsrikt för att nå nya insikter även då studien inte uppnådde fullskalig teoretisk mättnad vilket enligt Bryman (2018) innebär att de formulerade kategorierna noggrant utforskats och att författarna inte når fler teoretiska insikter. Trots svårigheter att få tag i deltagare var vi ändå motiverade att genomföra studien för att få ökad förståelse och lämna ett litet bidrag till de kunskapsluckor som i dagsläget finns gällande transpersoner som har sökt asyl i Sverige.

7.2 Förslag till vidare forskning

Utifrån studien uppmärksammades en tydlig brist på svensk forskning och en stor okunskap hos Migrationsverket rörande asylsökande transpersoner. Det behövs mer forskning som

synliggör problematiken i att som transperson söka asyl i Sverige. De resultat som har framkommit i studien väcker tankar om att den asylsökandes situation oftast påverkas av okunskap hos Migrationsverkets anställda kring transpersoners rättigheter och levnadsvillkor i Sverige och övriga världen. Vi föreslår först och främst att det alltid ska finnas en lokal hbtq-samordnare inom Migrationsverket samt att en grundläggande hbtq-utbildning ska genomföras vid nyrekrytering av personal. Vi föreslår också att asylprocessen utvecklas med hjälp av en intersektionell analys i enlighet med Kamali och Jönsson (2018) där individuella orsaker till migration ska tas i beaktning. Den asylsökandes upplevelser behöver lyftas och ges utrymme genom att inkluderas i såväl forskning och framtida lagförslag som i riktlinjer och rutiner för att förbättra levnadsvillkoren för transpersoner. När utredningar ska genomföras eller riktlinjer ska uppdateras inkluderas oftast inte den berörda gruppens röster vilket leder till fortsatt stigmatisering och exkludering. Som socialarbetare ska du ständigt eftersträva en antidiskriminerande praktik vilket går i linje med globala riktlinjer inom socialt arbete. Det är därför alltid viktigt att i frågor om migration ta hänsyn till flera aspekter, vara normkritisk och försöka förstå människor som något mer än bara statiska individer (Kamali & Jönsson, 2018). Under våren 2018 har Sveriges riksdag fattat beslut gällande regeringens proposition om ett utvidgat straffrättsligt skydd för transpersoner (Prop. 2017/18:59) vilket kan vara ett tecken på en framtida förändring till fördel för transpersoner.

En annan tanke som väcktes under studiens gång var hur den asylsökandes rättigheter gällande hälsa inte togs i beaktning under asylprocessen. Det handlar främst om en otydlighet gällande vård som inte kan anstå i lagen om hälso- och sjukvård till vissa utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd. Det skulle vara nödvändigt i svensk lag att förtydliga rättigheter ur en hälsoaspekt för asylsökande transpersoner och samtidigt mer forskning kring de hälsokonsekvenser som kan orsakas av att en könsbekräftande behandling avbryts.

Till sist är det mest problematiska som studien har uppmärksammat hur otydligheten i bevisbördan av den asylsökandes könsidentitet i den svenska asylprocessen framförs. Som nämns i avsnittet tidigare forskning existerar det en stor kunskapslucka i Sverige gällande asylsökande transpersoner. Det krävs mer forskning, bland annat kring identitetsskapandet då en berg-och-dalbana av att bevisa och dölja sin könsidentitet får katastrofala konsekvenser för den asylsökande transpersonens fysiska och mentala hälsa.

Referenser

- Ahmed, S. (2013). Queer feelings. In D. E. Hall, A. Jagose, A. Bebell, & S. Potter (Eds.), *The routledge queer studies reader* (pp. 422-442). London: Routledge.
- Akin, D. (2017). Queer asylum seekers: translating sexuality in Norway. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, (43)3, pp. 458-474. doi: 10.1080/1369183X.2016.1243050
- Alessi, J. E. (2016). Resilience in sexual and gender minority forced migrants: a qualitative exploration. *Traumatology: an international journal*, 22(3), pp. 203-213. doi: 10.1037/trm0000077
- Ambjörnsson, F. (2006). *Vad är Queer?* Stockholm: Natur och kultur.
- Amnesty International (2018). *Synpunkter på utredningen om stärkt ställning och bättre levnadsvillkor för transpersoner, "Transpersoner i Sverige" (SOU 2017:92)*. Stockholm: Kulturdepartementet.
- Bell, J. (2014). *Doing your research project – a guide for first-time researchers in education, health, and social science*. New York: Open University Press.
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber AB.
- Butler, J. (1993). *Bodies that matter – on the discursive limits of "sex"*. London: Routledge.
- Butler, J. (1999). *Gender trouble – feminism and the subversion of identity*. London: Routledge.
- Cambridge Dictionary. (2018). *Gatekeeper*. Tillgänglig: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/gatekeeper>
- Council of Europe. (1950). *European Convention on Human Rights*. Hämtad 2018-04-18, från https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ENG.pdf
- Creswell, J.W. (2013). *Research design – Qualitative, Quantitative and Mixed Methods Approaches*. London: SAGE Publications Ltd.
- Folkhälsomyndigheten. (2015). *Hälsan och hälsans bestämningsfaktorer för transpersoner – en rapport om hälsoläget bland transpersoner*. Stockholm: Folkhälsomyndigheten.
- Graneheim, U. H., & Lundman, B. (2004). Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse Education Today*, 24, pp. 105-112. doi: 10.1016/j.nedt.2003.10.001
- Heller, P. (2009). Challenges facing in lgbt asylum-seekers: the role of social work in correcting oppressive immigration processes. *Journal of gay & lesbian social services*, 21, pp. 294-308. doi: 10.1080/10538720902772246

- Kamali, M. & Jönsson, J. H. (2018). Kulturkompetens och antirasistiskt socialt arbete. I M. Dahlstedt & P. Lalander (Red.). *Manifest– för ett socialt arbete i tiden*. (pp. 277–289). Lund: Studentlitteratur
- Kirsch, M. H. (2000). *Queer theory and social change*. London: Routledge.
- Krippendorff, K. (2013). *Content analysis – an introduction to its methodology*. London: SAGE Publications Ltd.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Lewis, R.A. (2014). "Gay? Prove it": The politics of queer anti-deportation activism. *Sexualities*, 17(8), pp. 958-975. doi: 10.1177/1363460714552253
- Lindroth, M., Zeluf, G., Mannheimer Nilunger, L., & Deogan, C. (2017). Sexual Health among Transgender People in Sweden. *International Journal of Transgenderism*, 18(3), pp. 318–327. doi: 10.1080/15532739.2017.1301278
- Manalansan IV, M.F. (2013). Queer intersections: sexuality and gender in migration studies. In D. E. Hall, A. Jagose, A. Bebell, & S. Potter (Eds.), *The routledge queer studies reader* (pp. 529-547). London: Routledge.
- Mattsson, T. (2015). *Intersektionalitet i socialt arbete – teori, reflektion och praxis*. Malmö: Gleerups utbildning AB.
- Migrationsverket. (2011). *Information till dig som är homosexuell, bisexuell eller transperson*. Stockholm: Migrationsverket.
- Migrationsverket (2015a). *Rättsligt ställningstagande angående utredning och prövning av den framåtsyftande risken för personer som åberopar skyddsskäl på grund av sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller könsuttryck*. Stockholm: Migrationsverket.
- Migrationsverket. (2015b). *Mänskliga rättigheter – mänskliga rättigheter är utgångspunkten*. Hämtad 2018-05-04, från <https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Vart-uppdrag/Manskliga-rattigheter.html>
- Migrationsverket. (2017). *Bo hos Migrationsverket*. Hämtad 2018-05-07, från <https://www.migrationsverket.se/Privatpersoner/Skydd-och-asyl-i-Sverige/Medan-du-vantar/Boende/Bo-hos-Migrationsverket.html>
- Migrationsverket. (u.å). *Migrationsverkets uppdrag*. Hämtad 2018-04-10, från <https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Vart-uppdrag.html>
- Molina, I. (2016). Intersektionalitet. I A. Lundberg., & A. Werner (Red.), *En introduktion till genusvetenskapliga begrepp* (s. 33-38). Göteborg: Nationella sekretariatet för genusforskning

- Murray, D. (2014). Real queer: "authentic" lgbt refugee claimants and homonationalism in the Canadian refugee system. *Anthropologica*, 56, pp. 21-32.
- Ou Jin Lee, E., & Botman, S. (2013). Speak out! Structural intersectionality and anti-oppressive practice with lgbtq refugees in Canada. *Canadian social work review*, 30(2), pp. 157-183.
- Prop. 2017/18:59. *Ett utvidgat straffrättsligt skydd för transpersoner*. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/4adfba/contentassets/821e4670fcf44ea8a3665f58dc0c0b25/prop-2017-18-59.pdf>
- Regeringskansliet. (2016a). *Sverige måste höja rösten i HBTQ-frågor*. Hämtad 2018-04-24, från <http://www.regeringen.se/debattartiklar/2016/07/sverige-maste-hoja-rosten-i-hbtq-fragor/>
- Regeringskansliet. (2016b). *Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i Malaysia 2015-2016*. Stockholm: Utrikesdepartementet.
- Regeringskansliet. (2016c). *Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i Pakistan 2015-2016*. Stockholm: Utrikesdepartementet.
- Regeringskansliet. (2016d). *Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i Syrien 2015-2016*. Stockholm: Utrikesdepartementet.
- Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners och queeras rättigheter [RFSL]. (2015). *Begreppsordlista*. Hämtad 2018-04-10, från <https://www.rfsl.se/hbtq-fakta/hbtq/begreppsordlista/>
- Rosenberg, T. (2002). *Queerfeministisk agenda*. Stockholm: Atlas.
- Schreier, M. (2014). Qualitative Content Analysis. In U. Flick (Ed.), *The SAGE Handbook of Qualitative Data Analysis* (pp.170 – 183). London: SAGE Publications Ltd.
- SFS 1974:152. *Kungörelse om beslutad ny regeringsform*. Stockholm: Justitiedepartementet.
- SFS 2005:716. *Utlänningslag*. Stockholm: Justitiedepartementet.
- SFS 2013:407. *Lag om hälso- och sjukvård till vissa utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd*. Stockholm: Socialdepartementet.
- SFS 2016:752. *Lag om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige*. Stockholm: Justitiedepartementet.
- Socialstyrelsen. (2015). *Att främja hbtq-personers lika rättigheter och möjligheter – förutsättningar och exempel*. Stockholm: Socialstyrelsen.
- SOU 2017:92. *Transpersoner i Sverige: förslag för stärkt ställning och bättre levnadsvillkor*. Stockholm: Regeringskansliet.

- Spijkerboer, T. (2017). Gender, sexuality, asylum and European human rights. *Law and critique*, pp. 1-19. doi: 10.1007/s10978-017-9219-2
- The International Federation of Social Workers[IFSW]., The International Association of schools of social work[IASSW]., & The International Council on Social Welfare[ICSW]. (2012). *The global agenda for social work and social development commitment to action*. Hämtad 2018-04-12, från <http://cdn.ifsw.org/assets/globalagenda2012.pdf>
- Thurén, T. (2007). *Vetenskapsteori för nybörjare*. Stockholm: Liber AB.
- United Nations High Commissioner for Refugees[UNHCR]. (1951). *The 1951 Refugee Convention*. Hämtad 2018-04-18, från <http://www.unhcr.org/1951-refugee-convention.html>
- United Nations High Commissioner for Refugees[UNHCR]. (2012). *Guidelines on international protection no.9*. Hämtad 2018-04-26, från <http://www.unhcr.org/509136ca9.pdf>
- United Nations High Commissioner for Refugees[UNHCR]. (u.å.a). *International migration*. Hämtad 2018-04-24, från <http://www.unhcr.org/international-migration.html>
- United Nations High Commissioner for Refugees[UNHCR]. (u.å.b). *Lgbti People*. Hämtad 2018-03-19, från <http://www.unhcr.org/lgbti-people-56a7a9164.html>
- United Nations High Commissioner for Refugees[UNHCR]. (u.å.c). *Asylum-seekers*. Hämtad 2018-04-10, från <http://www.unhcr.org/asylum-seekers.html>
- United Nations High Commissioner for Refugees[UNHCR]. (u.å.d). *Refugees*. Hämtad 2018-04-10, från <http://www.unhcr.org/refugees.html>
- Vetenskapsrådet. (2017). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Widerberg, K. (2011). *Kvalitativ forskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Wimark, T., & Hedlund, D. (2017). Samlevnad som ideologi i migrationslagstiftningen. *Sociologisk forskning* 54(1-2), s. 69-89. Hämtad från: <http://du.diva-portal.org/smash/get/diva2:1085289/FULLTEXT01.pdf>
- World Health Organization[WHO], (u.å.). *Transgender people*. Hämtad 2018-04-16, från: <http://www.who.int/hiv/topics/transgender/en/>
- Zeluf, G., Dhejne, C., Orre, C., Nilunger Mannheimer, L., Deogan, C., Hoijer, J., & Eknus Thorson, A. (2016). Health, disability and quality of life among trans people in Sweden—a web-based survey. *BMC Public Health*, 16(1), pp. 1-15. doi: 10.1186/s12889-016-3560-5

Ödman, P.J. (2017). *Tolkning, förståelse. Vetande – hermeneutik i teori och praktik*. Lund:
Studentlitteratur AB.

Bilagor

Bilaga 1: Informationsbrev

Informationsbrev och förfrågan om medverkan i en intervjustudie, med titeln; ”Dölj din identitet och åk tillbaka – en kvalitativ studie om asylsökande transpersoners upplevelser av asylprocessen i Sverige”.

Hej,

Vi heter Simon Andersson och Josefin Danielsson och är två socionomstudenter som ska skriva kandidatuppsats under vårterminen 2018 inom socialt arbete. Vi studerar vid Mittuniversitetet i Östersund.

Studiens syfte är att få en djupare förståelse för asylsökande transpersoners upplevelser av asylprocessen i Sverige samt undersöka om, och i så fall på vilket sätt, den asylsökande upplever att deras juridiska och mänskliga rättigheter tas tillvara på i asylprocessen. De frågeställningar som intervjun kommer utgå från är:

- Hur upplever asylsökande transpersoner bemötandet från Migrationsverket under asylprocessen?
- Vilka upplevelser har asylsökande transpersoner kring tillvaratagandet av deras juridiska rättigheter i asylprocessen?
- På vilket sätt förväntas den asylsökande bevisa sin könsidentitet och situationen för transpersoner i ursprungslandet under asylprocessen?

Vi skulle vara tacksamma om du vill hjälpa oss med genomförandet av denna studie och i så fall önskar vi träffa dig, antingen personligen, genom videosamtal eller telefonsamtal, för att genomföra intervjun. Hela intervjun kommer att spelas in men kommer inte vara tillgänglig för någon annan än undertecknade samt förvaras utom räckhåll för obehöriga. Intervjuerna kommer att behandlas konfidentiellt vilket betyder att intervjuerna kommer att avidentifieras och behandlas i enlighet med bestämmelser i Sekretesslagen.

Din medverkan är frivillig och du kan när som helst avbryta ditt deltagande.

När uppsatsen är klar kommer den publiceras på databasportalen DIVA som står för Digitala vetenskapliga arkivet.

Kontakta oss gärna vid frågor, via telefon eller mail.

Med vänliga hälsningar,

Simon Andersson (sian1500@student.miun.se, 072-3073728)

Josefin Danielsson (joda1501@student.miun.se, 070-2393944)

Handledare: Emelie Miller (emelie.miller@miun.se, 010-1428025)

Mittuniversitet i Östersund, avdelningen Socialt arbete

Kunskapens väg 8

83125 Östersund

Bilaga 2: Samtyckesblankett

Skriftligt, informerat samtycke till medverkan i en kvalitativ intervjustudie med titeln; ”Dölj din identitet och åk tillbaka – en kvalitativ studie om asylsökande transpersoners upplevelser av asylprocessen i Sverige”.

Jag har informerats om studiens syfte, om hur informationen samlas in, bearbetas och handhas. Jag har även informerats om att mitt deltagande är frivilligt och att jag, när jag vill, kan avbryta min medverkan i studien utan att ange orsak. Jag samtycker härmed till att medverka i denna intervjustudie som handlar om asylsökande transpersoners upplevelser av asylhandläggning i Sverige.

Datum

Deltagarens namnunderskrift

Bilaga 3: Intervjuguide

Syftet med studien är att få en djupare förståelse för asylsökande transpersoners upplevelser av asylprocessen i Sverige samt undersöka om, och i så fall på vilket sätt, den asylsökande upplever att deras juridiska och mänskliga rättigheter tas tillvara på i asylprocessen.

Studiens frågeställningar

Hur upplever asylsökande transpersoner bemötandet från Migrationsverket under asylprocessen?

Vilka upplevelser har asylsökande transpersoner kring tillvaratagandet av sina juridiska rättigheter i asylprocessen?

På vilket sätt förväntas den asylsökande bevisa sin könsidentitet och situationen för transpersoner i ursprungslandet under asylprocessen?

Bakgrundsfrågor

- Vill du berätta hur du definierar din könsidentitet?
- Hur gammal är du?
- När startade din asylprocess? Pågår den fortfarande?
- Från vilket land kommer du från?
- Vad var anledningen till att du sökte asyl i Sverige?

Juridiska rättigheter

- Vilken information fick du gällande dina rättigheter som transperson kopplat till asylprocessen i Sverige?
 - Svensk lagstiftning, de åberopade skyddsskälerna o.s.v.
- Hur och av vem/vilka fick du informationen?
- Hur upplevde du att enskilda myndighetspersoner respekterade dina rättigheter?

Upplevelser av bemötande

- Vilka generella erfarenheter och känslor har du av handläggarens bemötande?
- Hur påverkade mötet dig utifrån ett maktperspektiv?
 - Känslan i rummet?
 - Frågeformuleringar?
 - Din delaktighet i asylprocessen?
- Hur upplevde du att handläggaren tog hänsyn till din situation?
- Utifrån den informationen du delgav, hur upplevde du att handläggarens tolkning överensstämde med det du berättade?
 - Gavs du utrymme att förmedla det du ville?
- På vilket sätt tog Migrationsverket hänsyn till hur situationen såg ut för dig i ditt hemland?

Förväntningar i bevisbörda

- På vilket sätt krävdes att du skulle bevisa din könsidentitet?
- Hur upplevde du att du blev trodd på? Trovärdighet?
- Upplevde du ett ansvar att redogöra för transpersoners situation i ditt hemland? På vilket sätt?
- Slutligen är det något mer du känner att du vill dela med dig av kring dina upplevelser och erfarenheter av asylprocessen?

Bilaga 4: Guide for interviewing

The aim with this research study is to get a deeper understanding of the asylum seeking transgendered people experiences on the asylum process in Sweden and also to investigate if and how the asylum seeker experience that their legal rights are taken into consideration during the asylum process.

Research questions

What kind of experiences does the asylum seeker have regarding the response from Migrationsverket during the asylum process?

How does the asylum seeker experience that their legal rights are taken into consideration during the asylum process?

In what way is the asylum seeker expected to prove their gender identity and the situation for transgendered people in the country of origin during the asylum process?

Background questions

- Do you want to tell how you define your gender identity?
- How old are you?
- When did your asylum process start? Is it still on going?
- Where are you originally from? Which country?
- What was the reason for you to apply for asylum in Sweden?

Legal rights

- What kind of information did you receive regarding the legal rights as a transgender in Sweden due to the asylum process?
 - The Swedish law? How to claim asylum etc.?
- How and where did you receive the information?
- How and what are your experiences regarding how your legal rights got were respected from individual social workers?

Experiences regarding the response

- What kind of experiences and emotions in general do you have regarding the social worker's response during the asylum process?
- How did the meetings between you and the social worker affect you from a perspective of power?
 - The feeling in the room/ the dialogue?
 - How the questions were asked?
 - Your participation in the asylum process?
- How did you experience that the social worker took care of your unique situation?
- How did you experience the consistency between your words and how the social worker did interpret them?
 - Were you able to convey the things you wanted to say? In what way?
- Did Migrationsverket take in consideration how the situation for transgendered people is in your home country?

Expectations in burden of proof

- In what way did you have to prove your gender identity?
- How did you experience that the social worker had belief in what you told? The credibility in your stories?

- Did you experience a responsibility to describe the situation regarding transgendered people in your home country? In what way?
- Finally, is it something else you want to share or add regarding your experiences of the asylum process?